

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет економіки та управління

Кафедра економічної теорії

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Економічна аналітика

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 Економіка

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Аналітичний інструментарій дослідження впливу тіньового банкінгу на
ліквідність банківських систем (банківської системи України)»

здобувача Залітача Владислава Андрійовича _____
(підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доц. Галабурда М.К.

_____
(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: доктор екон. наук, проф. Кириленко В. І.

_____
(підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління
(назва навчально-наукового інституту / факультету)

Кафедра економічної теорії
(назва кафедри)

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

«Економічна аналітика»
051 Економіка

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Залітачу Владиславу Андрійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ денної

форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Аналітичний інструментарій дослідження впливу тіньового банкінгу на ліквідність банківських систем (банківської системи України)»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "_____" _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

ДННУ "Академія фінансового управління"

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1

| Тіньовий банкінг у фінансовій системі країни

(назва розділу)	
Розділ 2	Аналітична оцінка управління ліквідністю в банківській системі України
(назва розділу)	
Розділ 3	Методика оцінки тіньового банкінгу
(назва розділу)	
Об'єкт дослідження:	Управління ліквідністю в українській банківській системі, з акцентом на те, як тіньовий банківський сектор впливає на цей процес.
Предмет дослідження:	Тіньова банківська система в Україні
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Дослідити природу, функціонування та наслідки тіньової банківської системи в контексті фінансового ландшафту України

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	
Детально дослідити концепції тіньового банкінгу, включаючи його сутність, специфіку і роль в системі управління ліквідністю. Також необхідно аналізувати вплив тіньового банкінгу на фінансову систему країни.	
У розділі 2	
Провести аналітичну оцінку управління ліквідністю в банківській системі України, включаючи вивчення її поточного стану, аналіз основних викликів та ризиків. Оцінити вплив регуляторних заходів на процеси управління ліквідністю.	
У розділі 3	
Розробити методику для оцінки тіньового банкінгу, що включає оцінку тіньового кредитного посередництва, сек'юритизації та розробку індикаторів для оцінки впливу тіньового банкінгу на фінансову систему.	

**Завдання підготував
науковий керівник**

_____
(підпис)

Галабурда М.К.
(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

**Завдання одержав
здобувач**

_____
(підпис)

Залітач В.А.
(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 56 сторінок, 2 рисунка, список використаних джерел з 40 найменувань.

«Аналітичний інструментарій дослідження впливу тіньового банкінгу на ліквідність банківських систем (банківської системи України)»

(назва кваліфікаційної бакалаврської роботи)

Об'єктом дослідження є управління ліквідністю в українській банківській системі, з акцентом на те, як тіньовий банківський сектор впливає на цей процес.

Предметом дослідження є тіньова банківська система в Україні, що охоплює різноманітні небанківські фінансові установи та види діяльності, які функціонують поза межами традиційної банківської системи.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – дослідити природу, функціонування та наслідки тіньової банківської системи в контексті фінансового ландшафту України. Окрім цього, вивчити ефективність інструментів Національного банку України для управління ліквідністю банківської системи, з особливим акцентом на те, як ці механізми взаємодіють з тіньовим банківським сектором.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- Визначити та проаналізувати основні компоненти і характеристики тіньової банківської системи в Україні, дослідити роль цієї системи в управлінні ліквідністю.*
- Оцінити ефективність інструментів управління ліквідністю Національного банку України.*
- Вивчити вплив сек'юритизації як методу тіньового банкінгу.*

Практичне значення отриманих результатів. Дослідження підкреслює важливість розуміння та управління ризиками, пов'язаними з тіньовою банківською діяльністю, оскільки вони мають значний вплив на фінансову стабільність. Висновки цього дослідження можуть допомогти політикам, регуляторам і практикам орієнтуватися в складному ландшафті тіньового банкінгу та управління ліквідністю, сприяючи тим самим підвищенню стійкості фінансової системи в Україні

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: Тіньовий банкінг, тіньова банківська система, сек'юритизація, ліквідність, управління ліквідністю, фінансова система.

В і д г у к
на кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача вищої освіти
Факультету економіки та управління
освітньо-професійної програми «Економічна аналітика»

Залітача Владислава Андрійовича

на тему: «Аналітичний інструментарій дослідження впливу тіньового банкінгу на ліквідність банківських систем (банківської системи України)»

1. Актуальність теми кваліфікаційної бакалаврської роботи Залітача В.А. зумовлена як поширенням тіньового банкінгу у глобальній фінансовій системі, так і зростанням розмірів і масштабів тіньового банкінгу у фінансовій системі України. Аналіз розвитку тіньової банківської діяльності в Україні сприяє розробці ефективних методів регулювання.
2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи. Мета дослідження інструментів та методів аналізу тіньового банкінгу та його впливу на ліквідність банківських систем в цілому досягнута. Предмет дослідження – тіньова банківська система в Україні, що охоплює різноманітні небанківські фінансові установи та види діяльності, які функціонують поза межами традиційної банківської системи розкрито з позицій сучасної економічної теорії фінансового права. Робота базується на широкій інформаційній базі, що складається з 40 джерел. Таблиці та рисунки, наведені в роботі, виконані з використанням комп'ютерної технології та наочно ілюструють результати дослідження. У цілому робота виконана на достатньому рівні економічної підготовки та відповідає вимогам, які пред'являються до її оформлення.
3. Наявність самостійних розробок автора. Залітач В.А. на основі проведеного аналізу описав і систематизував аналітичний інструментарій управління ліквідністю, визначив перспективні методики оцінки тіньового банкінгу.
4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: У кваліфікаційній бакалаврській роботі було описано сутність, зміст та інституціональну специфіку тіньового банкінгу, визначено роль тіньового банкінгу в управлінні ліквідністю. Систематизовано індикатори впливу тіньового банкінгу на ліквідність банківських систем.
5. Наявність недоліків. До недоліків можна віднести відсутність оцінки можливості імплементації досліджених методик в банківську систему України на сучасному етапі.
6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Кваліфікаційна бакалаврська робота Залітача Владислава Андрійовича на тему «Аналітичний інструментарій дослідження впливу тіньового банкінгу на

ліквідність банківських систем (банківської системи України)» допускається до захисту перед ЕК. Оцінка письмової частини кваліфікаційної роботи 56 балів.

Науковий керівник: доцент, кандидат економічних наук

(підпис)

Галабурда М. К.
(прізвище, ініціали)

“06” червня 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТІНЬОВИЙ БАНКІНГ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ КРАЇНИ.....	5
1.1. Сутність і зміст тіньового банкінгу	5
1.2. Інституціональна специфіка тіньового банкінгу	10
1.3. Роль тіньового банкінгу в управлінні ліквідністю	18
РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	24
2.1 Огляд та поточний стан управління ліквідністю в банківській системі України	24
2.2 Виклики та ризики в управлінні ліквідністю в банківській системі України	28
2.3 Вплив регуляторних заходів на управління ліквідністю.....	33
РОЗДІЛ 3 МЕТОДИКА ОЦІНКИ ТІНЬОВОГО БАНКІНГУ	38
3.1. Оцінка тіньового кредитного посередництва.....	38
3.2. Оцінка впливу сек'юритизації.....	41
3.3 Індикатори оцінки впливу тіньового банкінгу.....	47
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

У світі фінансів довгий час домінували традиційні банківські системи, які працювали в межах державного регулювання та громадського контролю. Однак останні кілька десятиліть стали свідками стрімкого зростання альтернативної фінансової системи, яка функціонує на периферії традиційних систем і яку часто називають "тіньовою банківською системою". Ця нова фінансова система викликає інтерес економістів, політиків та дослідників через свою складну природу та значний вплив на фінансову стабільність. *Актуальність теми* полягає в тому, що тіньовий банківський сектор експоненціально зростає протягом останніх кількох десятиліть, ставши значним гравцем у глобальній фінансовій екосистемі.

В Україні тіньова банківська система стала помітною складовою фінансового сектору країни, з кількома унікальними характеристиками та ролями, які заслуговують на подальше вивчення. Тіньова банківська діяльність в Україні розвивалася під впливом різних факторів, включаючи регуляторне середовище, економічні умови та загальну структуру банківського сектору. Всебічний аналіз і розуміння цієї системи може надати цінну інформацію про функціонування українського фінансового сектору та сприяти розробці ефективних заходів реагування на неї. Це дослідження має на меті заглибитись у цю відносно недосліджену територію, пропонуючи поглиблене вивчення ролі та впливу тіньового банкінгу на управління ліквідністю в українській банківській системі.

Основна *мета* цієї роботи - дослідити природу, функціонування та наслідки тіньової банківської системи в контексті фінансового ландшафту України. Це дослідження спрямоване на з'ясування інституційних особливостей тіньової банківської діяльності, її ролі в управлінні ліквідністю та ширших наслідків для фінансової стабільності. Дослідження також має на меті вивчити ефективність інструментів Національного банку України для управління ліквідністю банківської системи, з особливим акцентом на те, як ці механізми взаємодіють з тіньовим банківським сектором.

Основними завданнями цієї роботи є визначення та аналіз основних компонентів і характеристик тіньової банківської системи в Україні, дослідження ролі цієї системи в управлінні ліквідністю, оцінка ефективності інструментів управління ліквідністю Національного банку України, а також вивчення впливу сек'юритизації як методу тіньового банкінгу. Для виконання цих завдань у дослідженні буде застосовано поєднання якісних та кількісних методів дослідження з використанням низки первинних та вторинних джерел даних.

Предметом дослідження є тіньова банківська система в Україні, що охоплює різноманітні небанківські фінансові установи та види діяльності, які функціонують поза межами традиційної банківської системи. Сюди входять хедж-фонди, фонди прямих інвестицій, фонди грошового ринку та інші форми небанківського кредитного посередництва. **Об'єктом** дослідження є управління ліквідністю в українській банківській системі, з акцентом на те, як тіньовий банківський сектор впливає на цей процес.

Насамкінець, дослідження має на меті зробити внесок у літературу з питань тіньової банківської діяльності та управління ліквідністю в країнах з перехідною економікою, зокрема в контексті України. Проливаючи світло на тонкощі функціонування цієї складної системи, дослідження сподівається надати цінну інформацію для політиків, регуляторів та інших зацікавлених сторін, допомагаючи їм в управлінні ризиками та використанні можливостей, пов'язаних з тіньовою банківською діяльністю. Результати цього дослідження також можуть бути використані при розробці та впровадженні ефективних регуляторних заходів, що сприятиме стабільності та стійкості фінансової системи України.

Широкий і складний світ тіньового банкінгу в Україні, його роль в управлінні ліквідністю та взаємодія з традиційною банківською системою є цікавою сферою дослідження. Це дослідження надасть всебічний, детальний та сучасний звіт про ці аспекти, заповнюючи значну прогалину в існуючій літературі та пропонуючи цінну інформацію для науковців, політиків та практиків у цій галузі.

РОЗДІЛ 1 Тіньовий банкінг у фінансовій системі країни

1.1. Сутність і зміст тіньового банкінгу

Тіньовий банкінг – це сукупність фінансових посередників, установ та видів діяльності, які працюють поза межами традиційної, регульованої банківської системи. Хоча термін "тіньовий банкінг" може викликати уявлення про незаконну або неетичну фінансову практику, важливо розуміти, що більшість видів тіньової банківської діяльності є легальними і відіграють життєво важливу роль у світовій фінансовій системі. Зростання тіньової банківської діяльності зумовлене кількома факторами, зокрема фінансовими інноваціями, глобалізацією та регуляторним арбітражем. У цьому розділі ми розглянемо сутність і зміст тіньової банківської діяльності, проливаючи світло на її основні компоненти, функції та наслідки для фінансової системи.

1.1.1. Визначення та основні компоненти тіньової банківської діяльності

Термін "тіньовий банкінг" був введений у 2007 році економістом Полом Маккаллі для опису зростаючої мережі небанківських фінансових посередників, що виникла як паралельна банківська система. Ці суб'єкти виконують функції, подібні до традиційних банків, такі як кредитне посередництво, трансформація строків погашення та забезпечення ліквідності. Однак вони роблять це поза межами традиційного банківського регулювання, що викликає занепокоєння щодо системних ризиків та фінансової стабільності.

Тіньовий банкінг охоплює широкий спектр фінансових установ та видів діяльності, зокрема:

- Фонди грошового ринку (ФГР): Інвестиційні фонди, які інвестують у короткострокові високоякісні боргові цінні папери, такі як державні облігації, комерційні папери та угоди про зворотний викуп (репо).
- Механізми сек'юритизації: Організації, які об'єднують кредити, іпотеку або іншу дебіторську заборгованість і випускають цінні папери, забезпечені базовими активами (наприклад, іпотечні цінні папери та цінні папери, забезпечені активами).
- Хедж-фонди: Інвестиційні фонди, які використовують різноманітні стратегії, включаючи короткі продажі, залучення позикових коштів і торгівлю деривативами, для досягнення високих прибутків.
- Фонди прямих інвестицій: Інвестиційні фонди, які купують приватні компанії та управляють ними або беруть участь у викупі менеджменту, часто використовуючи боргове фінансування.
- Брокери-дилери: Фінансові посередники, які сприяють торгівлі цінними паперами для клієнтів або від свого імені і можуть займатися кредитуванням цінними паперами, маржинальним кредитуванням та операціями репо.
- Платформи реер-to-реер кредитування (P2P): Онлайн-платформи, які з'єднують позичальників з кредиторами, сприяючи отриманню прямих позик між фізичними або юридичними особами без участі традиційних банків.
- Небанківські фінансові компанії (НБФК): Установи, які надають кредитні та інші фінансові послуги, такі як лізинг, факторинг та мікрофінансування, не маючи банківської ліцензії.

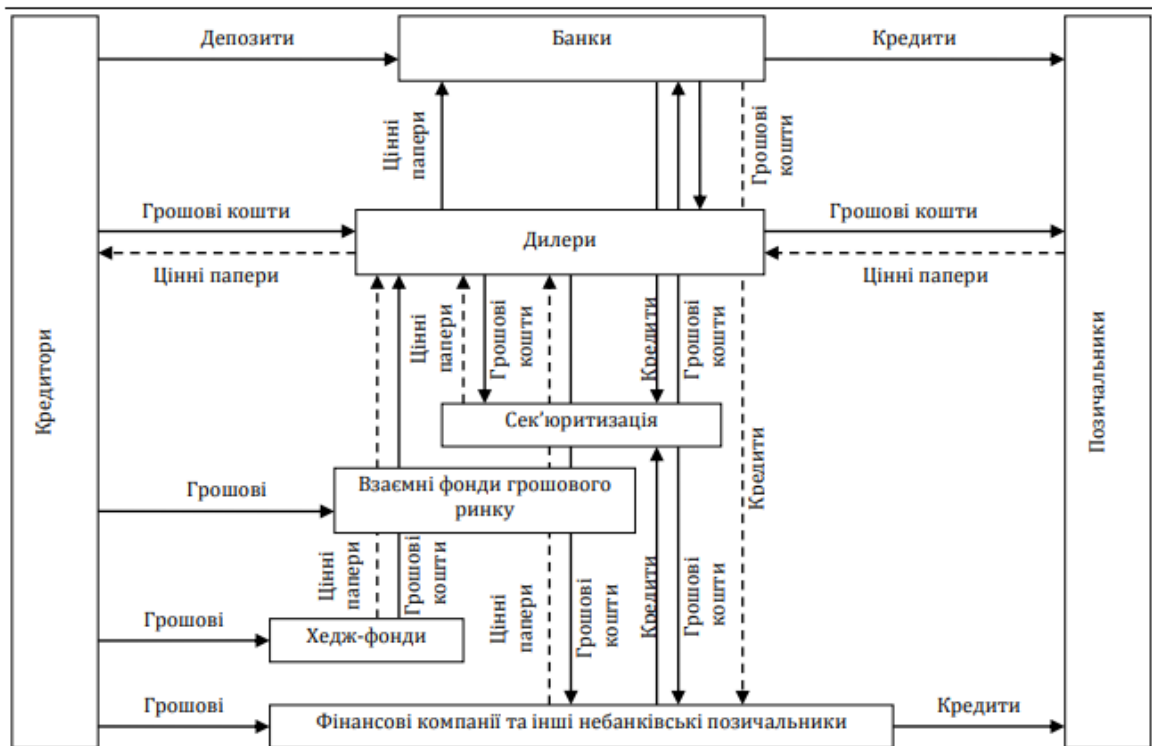

Рисунок 1 Традиційна версія фінансового посередництва за участі тіньового банкінгу [3]

1.1.2. Функції тіньового банкінгу

Тіньовий банкінг виконує кілька важливих функцій у фінансовій системі, зокрема:

- **Кредитне посередництво:** Тіньові банківські установи надають альтернативні джерела кредитування позичальникам, які не мають доступу до традиційного банківського фінансування. Це може бути особливо важливим для малого бізнесу, стартапів та осіб з обмеженою кредитною історією або нетрадиційними джерелами доходу.
- **Трансформація строків погашення:** Тіньові банківські установи часто позичають короткострокові кошти та інвестують у довгострокові активи, змінюючи таким чином структуру своїх балансів за строками погашення. Цей процес дозволяє їм задовольняти попит на короткострокову ліквідність з боку інвесторів, одночасно надаючи довгострокове фінансування позичальникам.

- Диверсифікація та управління ризиками: Об'єднуючи та передаючи ризики між різними сторонами, тіньові банківські установи можуть сприяти більш широкому розподілу ризиків у фінансовій системі. Наприклад, сек'юритизація дозволяє банкам зняти кредитний ризик з балансу, що може покращити їхні можливості управління ризиками та вивільнити капітал для додаткового кредитування.
- Ефективність ринку та ціноутворення: Тіньові банківські установи, такі як хедж-фонди та брокери-дилери, сприяють підвищенню ефективності ринку та встановленню цін завдяки своїй торговельній діяльності, арбітражним стратегіям та функціям маркет-мейкінгу.
- Фінансові інновації: Тіньова банківська система сприяє фінансовим інноваціям, експериментуючи з новими продуктами, послугами та бізнес-моделями. Ці інновації можуть підвищити загальну ефективність, стійкість і конкурентоспроможність фінансової системи.

1.1.3. Наслідки тіньової банківської діяльності для фінансової системи

Хоча тіньовий банкінг надає цінні послуги та виконує важливі функції у фінансовій системі, він також створює декілька потенційних ризиків та викликів:

1. Системний ризик та фінансова стабільність: Взаємозв'язок між тіньовими банківськими установами та традиційними банками може призвести до передачі ризиків по всій фінансовій системі. Наприклад, під час світової фінансової кризи 2007-2008 років збитки від субстандартних іпотечних цінних паперів швидко поширилися по всій фінансовій системі, що призвело до глобального заморожування кредитування та серйозного економічного спаду. Крім того, непрозорість і складність деяких видів тіньової банківської діяльності може ускладнити регуляторам та учасникам ринку оцінку та управління цими ризиками.
2. Регуляторний арбітраж: Тіньові банківські установи можуть використовувати відмінності в регуляторному середовищі для здійснення діяльності, яка була б обмеженою або більш витратною для регульованих банків. Такий регуляторний арбітраж може створювати нерівні умови гри та стимулювати прийняття ризиків, що потенційно підриває ефективність фінансового регулювання.

3. Брак прозорості та розкриття інформації: Через свою нерегульовану природу тіньові банківські установи можуть не підпадати під ті самі вимоги до звітності та розкриття інформації, що й традиційні банки. Така недостатня прозорість може ускладнити інвесторам, контрагентам та регуляторам оцінку ризиків, пов'язаних з їхньою діяльністю, а також ризиків, на які вони наражаються.
4. Ризик ліквідності та відтоку коштів: Деякі тіньові банківські установи, такі як фонди грошового ринку та інструменти сек'юритизації, схильні до вилучення коштів інвесторами, оскільки вони покладаються на короткострокове фінансування для фінансування довгострокових активів. Якщо інвестори втрачають довіру і масово вилучають свої кошти, ці установи можуть зіткнутися з гострим дефіцитом ліквідності, що призведе до вимушеного продажу активів і потенційного поширення кризи на всю фінансову систему.
5. Моральний ризик: Сприйняття того, що тіньові банківські установи можуть бути "занадто великими, щоб збанкрутувати" або неявно підтримуватися урядом, може створювати моральний ризик, заохочуючи надмірне прийняття ризиків і недооцінку ризиків.

Незважаючи на ці виклики, важливо визнати цінну роль, яку відіграє тіньовий банкінг у сприянні фінансовому посередництву, інноваціям та ефективності. Політики та регулятори повинні дотримуватися ретельного балансу між зменшенням ризиків, пов'язаних з тіньовою банківською діяльністю, та збереженням її переваг для фінансової системи та економіки в цілому.

Отже, сутність і зміст тіньового банкінгу охоплюють широкий спектр фінансових посередників і видів діяльності, які діють поза межами традиційної, регульованої банківської системи. Тіньовий банкінг виконує важливі функції у фінансовій системі, такі як кредитне посередництво, трансформація строків погашення, диверсифікація ризиків та фінансові інновації. Однак він також створює потенційні ризики та виклики, пов'язані з системним ризиком, регуляторним арбітражем, прозорістю, ліквідністю та моральними ризиками. Працюючи над вирішенням цих проблем, політики та регулятори повинні ретельно зважувати компроміси між управлінням ризиками та збереженням основних функцій і переваг тіньового

банкінгу. У контексті української банківської системи розуміння динаміки та наслідків тіньового банкінгу має вирішальне значення для забезпечення стабільності, стійкості та ефективності фінансового сектору.

1.2. Інституціональна специфіка тіньового банкінгу

Тіньовий банківський сектор як паралельна фінансова система складається з широкого кола установ та організацій, які працюють поза межами традиційного, регульованого банківського сектору. Ці установи надають основні фінансові послуги, такі як кредитне посередництво, забезпечення ліквідності та управління ризиками, пропонуючи при цьому унікальні характеристики та переваги, які відрізняють їх від традиційних банківських аналогів. У цьому розділі ми розглянемо інституційні особливості різних типів тіньових банківських установ, зосередившись на їх структурі, функціях, ризиках та регуляторних аспектах.

1.2.1 Фонди грошового ринку (ФГР)

Фонди грошового ринку – це відкриті інвестиційні фонди, які інвестують у короткострокові високоякісні боргові інструменти, такі як державні облігації, комерційні папери та угоди про зворотний викуп (репо). ФГР покликані забезпечити інвесторам стабільну вартість чистих активів (ВЧА) та високу ліквідність, що робить їх привабливою альтернативою традиційним банківським депозитам. Інституційні особливості ММФ включають:

- Структура: ФГР, як правило, організовані як взаємні фонди, акції яких можуть бути викуплені в будь-який час на основі вартості чистих активів фонду. Вони

можуть спонсоруватися компаніями з управління активами, банками або іншими фінансовими установами.

- Функції: ФГР надають короткострокове фінансування урядам, корпораціям та фінансовим установам, пропонуючи інвесторам високоліквідний та низькоризиковий варіант інвестування. Вони відіграють вирішальну роль у функціонуванні грошового ринку, виступаючи посередниками між позичальниками та кредиторами.
- Ризики: ФГР наражаються на кредитний ризик, ризик зміни процентної ставки та ризик ліквідності, що виникають внаслідок їхніх інвестицій у боргові інструменти. Крім того, вони можуть бути вразливими до втечі інвесторів, як це сталося під час фінансової кризи 2008 року, коли Резервний первинний фонд "збанкрутував" через збитки за комерційними паперами банку Lehman Brothers.
- Регуляторні міркування: Після кризи 2008 року регулятори запровадили реформи, спрямовані на підвищення стійкості ФГР, зокрема, запровадили вимоги до ліквідності, встановили комісійні збори та ліміти на викуп, а також зобов'язали певні фонди запровадити плаваючу вартість чистих активів (ВЧА).

1.2.2 Механізми сек'юритизації

Інструменти сек'юритизації – це організації, які об'єднують кредити, іпотечні кредити або іншу дебіторську заборгованість і випускають цінні папери, забезпечені відповідними активами, такі як іпотечні цінні папери (ІЦП) та цінні папери, забезпечені активами (ЦПА). Сек'юритизація дозволяє банкам та іншим фінансовим установам зменшити кредитний ризик і вивільнити капітал, надаючи інвесторам диверсифіковані інвестиції, що приносять дохід. Інституційні особливості інструментів сек'юритизації включають:

- Структура: Інструменти сек'юритизації зазвичай створюються як компанії спеціального призначення (SPE), юридично відокремлені від емітента, щоб

ізолювати активи від ризику банкрутства. Ці компанії випускають транші цінних паперів з різним співвідношенням ризику та дохідності, що дозволяє інвесторам обирати бажаний рівень ризику.

- Функції: Інструменти сек'юритизації відіграють важливу роль у кредитному посередництві, дозволяючи банкам та іншим фінансовим установам передавати кредитні ризики, диверсифікувати свої портфелі та отримувати доступ до нових джерел фінансування. Цей процес може підвищити ефективність і стабільність фінансової системи шляхом ширшого розподілу ризиків.
- Ризики: Інструменти сек'юритизації наражаються на кредитні ризики, ризики дострокового погашення та ризики ліквідності, які залежать від якості базових активів. Складність і непрозорість деяких структур сек'юритизації також може ускладнити інвесторам і регуляторам оцінку та управління цими ризиками, як це було продемонстровано під час фінансової кризи 2007-2008 років.
- Регуляторні міркування: У відповідь на кризу регулятори запровадили різні заходи для зміцнення ринку сек'юритизації, такі як вимога до оригінаторів утримувати частину кредитного ризику, посилення вимог до розкриття інформації та вищі вимоги до капіталу на сек'юритизовані активи.

1.2.3 Хедж-фонди

Хедж-фонди – це приватні інвестиційні фонди, які використовують різноманітні стратегії, такі як короткі продажі, залучення позикових коштів та торгівля деривативами, щоб досягти високих прибутків для своїх інвесторів. На відміну від традиційних інвестиційних фондів, хедж-фонди часто мають менше обмежень щодо типів активів, в які вони можуть інвестувати, та стратегій, які вони можуть використовувати, що дозволяє їм застосовувати більш агресивну інвестиційну тактику. Інституційні особливості хедж-фондів включають:

- Структура: Хедж-фонди, як правило, організовуються як командитні товариства, де генеральний партнер (зазвичай менеджер фонду) відповідає за управління та операції, а обмежені партнери (інвестори) надають капітал. Менеджери хедж-фондів, як правило, беруть плату за управління, а також винагороду за результати діяльності, яка є відсотком від прибутку фонду.
- Функції: Хедж-фонди відіграють кілька ролей у фінансовій системі, включаючи забезпечення ліквідності, підвищення ефективності ринку за рахунок виявлення цін і арбітражу, а також сприяння диверсифікації ризиків за рахунок володіння різноманітними і часто некорельованими активами. Їх гнучкість та адаптивність також дозволяють їм реагувати на мінливі ринкові умови та використовувати нові інвестиційні можливості.
- Ризики: Залежно від своїх інвестиційних стратегій хедж-фонди можуть наражатися на різноманітні ризики, включаючи ринковий, кредитний, ризик ліквідності, ризик контрагента та операційний ризики. Використання ними кредитного плеча та деривативів може посилити ці ризики і потенційно призвести до значних збитків. Крім того, взаємозв'язок між хедж-фондами та іншими фінансовими установами може передавати ризики по всій фінансовій системі.
- Регуляторні міркування: Хедж-фонди підлягають менш суворому регулюванню, ніж традиційні інвестиційні фонди, через їх приватний характер та складну базу інвесторів. Однак регуляторні реформи після 2008 року підвищили вимоги до звітності та розкриття інформації для хедж-фондів, а також наклали обмеження на їхнє боргове навантаження та ризики, пов'язані з контрагентами.

1.2.4 Фонди прямих інвестицій

Фонди прямих інвестицій – це інвестиційні фонди, які купують приватні компанії та управляють ними або беруть участь у викупі менеджменту, часто

використовуючи боргове фінансування. Ці фонди, як правило, мають довший інвестиційний горизонт, ніж інші типи інвестиційних фондів, оскільки їхньою метою є створення вартості шляхом підвищення операційної ефективності та прибутковості своїх портфельних компаній. Інституційні особливості фондів прямих інвестицій включають:

- Структура: Як і хедж-фонди, фонди прямих інвестицій, як правило, мають структуру командитного товариства, де генеральний партнер відповідає за управління інвестиціями, а партнери з обмеженою відповідальністю надають капітал. Менеджери фондів прямих інвестицій також стягують плату за управління та результати діяльності.
- Функції: Фонди прямих інвестицій сприяють ефективному розподілу капіталу, інвестуючи в компанії з низькими показниками або недооцінені компанії, надаючи їм фінансові ресурси, управлінський досвід і стратегічне керівництво, необхідні для розкриття їхнього потенціалу. Цей процес може призвести до створення робочих місць, інновацій та економічного зростання.
- Ризики: Фонди прямих інвестицій стикаються з різними ризиками, такими як ринковий, кредитний, операційний та ризик ліквідності, залежно від їхніх інвестиційних стратегій та результатів діяльності портфельних компаній. Використання боргових зобов'язань в угодах прямих інвестицій може посилити ці ризики і призвести до значних втрат, якщо інвестиції не принесуть очікуваного результату.
- Регуляторні міркування: Фонди прямих інвестицій підпадають під дію такої ж регуляторної бази, як і хедж-фонди, з менш суворим регулюванням, ніж традиційні інвестиційні фонди, але з підвищеними вимогами до звітності та розкриття інформації після фінансової кризи 2008 року.

1.2.5 Брокери-дилери

Брокери-дилери – це фінансові посередники, які сприяють торгівлі цінними паперами для клієнтів або від свого імені. Вони можуть надавати широкий спектр послуг, включаючи кредитування цінними паперами, маржинальне кредитування та операції репо. Інституційні особливості брокерів-дилерів включають:

- Структура: Брокери-дилери можуть бути організовані як корпорації, партнерства або інші юридичні особи, а також можуть працювати як окремі установи або дочірні компанії більших фінансових установ, таких як банки або інвестиційні компанії.
- Функції: Брокери-дилери відіграють центральну роль у фінансовій системі, забезпечуючи ліквідність, сприяючи встановленню цін та забезпечуючи безперебійне функціонування ринків цінних паперів. Їхні послуги дозволяють інвесторам ефективно торгувати цінними паперами та отримувати доступ до різних варіантів фінансування, таких як маржинальне кредитування та репо.
- Ризики: Брокери-дилери наражаються на декілька ризиків, включаючи ринковий, кредитний, ризик контрагента, операційний та ризик ліквідності. Їх взаємозв'язок з іншими фінансовими установами та учасниками ринку може потенційно передавати ризики по всій фінансовій системі, як це було під час краху Lehman Brothers у 2008 році.
- Регуляторні міркування: Брокери-дилери підпадають під дію різних нормативних актів, включаючи вимоги до достатності капіталу, правила захисту клієнтів та стандарти поведінки. Зазвичай вони перебувають під наглядом регуляторів ринку цінних паперів, таких як Комісія з цінних паперів і бірж США (SEC) або Управління з фінансового нагляду (FCA) у Великій Британії. Посткризові регуляторні реформи спрямовані на посилення стійкості та прозорості брокерів-дилерів шляхом підвищення вимог до капіталу, посилення зобов'язань щодо звітності та обмеження певних видів ризикованої діяльності.

1.2.6 Платформи peer-to-peer (P2P) кредитування

Платформи peer-to-peer кредитування - це онлайн-платформи, які з'єднують позичальників з кредиторами, сприяючи отриманню прямих позик між фізичними або юридичними особами без участі традиційних банків. P2P-кредитування виникло як альтернативне джерело кредитування, особливо для позичальників з обмеженим доступом до банківського фінансування. Інституційні особливості платформ P2P-кредитування включають

- Структура: Платформи P2P-кредитування, як правило, організовані як онлайн-посередники або технологічні компанії, що забезпечують цифровий ринок для позичальників і кредиторів для зв'язку та здійснення транзакцій. Вони можуть стягувати плату за свої послуги, наприклад, комісію за видачу позики або комісію за обслуговування.
- Функції: Платформи P2P-кредитування сприяють фінансовому посередництву, пропонуючи позичальникам альтернативне джерело кредиту, а кредиторам - можливість інвестувати в позики з потенційно вищою прибутковістю, ніж традиційні інвестиції з фіксованою дохідністю. Вони також можуть покращити доступ до кредитів для малозабезпечених верств населення, таких як малий бізнес та особи з обмеженою кредитною історією.
- Ризики: Платформи P2P-кредитування стикаються з різними ризиками, включаючи кредитний, платформний, операційний та регуляторний ризики. На кредитний ризик, пов'язаний з кредитами, які вони надають, можуть впливати такі фактори, як якість позичальника, економічні умови та стандарти андеррайтингу кредитів. Крім того, залежність від технологій наражає ці платформи на операційні ризики та ризики кібербезпеки.
- Регуляторні міркування: Платформи P2P-кредитування підлягають різним рівням регулювання залежно від юрисдикції. Деякі регулятори запровадили спеціальні правила для P2P-кредитування, такі як ліцензійні вимоги, заходи

захисту інвесторів та зобов'язання щодо розкриття інформації. Інші застосовують до цих платформ чинне фінансове законодавство, наприклад, законодавство про цінні папери або банківську діяльність.

1.2.7 Небанківські фінансові компанії (НБФК)

Небанківські фінансові компанії - це установи, які надають кредитні та інші фінансові послуги, такі як лізинг, факторинг та мікрофінансування, не маючи банківської ліцензії. НБФК відіграють важливу роль у фінансовій системі, доповнюючи традиційні банки та обслуговуючи нішеві ринки або сегменти клієнтів. Інституційні особливості НБФК включають

- Структура: НБФК можуть бути організовані як корпорації, партнерства або інші юридичні особи, а також можуть діяти як окремі установи або дочірні компанії більших фінансових груп. Як правило, вони підлягають менш суворому регулюванню, ніж банки, оскільки вони не приймають депозити і не підпадають під ті ж самі пруденційні вимоги.
- Функції: НБФК сприяють фінансовому посередництву, надаючи кредитні та фінансові послуги клієнтам, які не можуть обслуговуватися традиційними банками, наприклад, малому бізнесу, сільському населенню або домогосподарствам з низькими доходами. Вони також можуть допомогти диверсифікувати фінансову систему, пропонуючи спеціалізовані продукти та послуги, пристосовані до конкретних потреб клієнтів або сегментів ринку.
- Ризики: НБФК стикаються з різними ризиками, включаючи кредитний, процентний, ризик ліквідності, операційний та регуляторний ризики. Їх вразливість до цих ризиків залежить від бізнес-моделей, клієнтської бази та економічних умов. Крім того, взаємозв'язок між ННФКУ та іншими фінансовими установами може потенційно передавати ризики по всій фінансовій системі.

- Регуляторні міркування: ННФКУ підпадають під дію різних регуляторних систем, залежно від юрисдикції та виду фінансових послуг, які вони надають. Загалом, регулятори зосереджені на забезпеченні безпеки та надійності ННФК, сприянні прозорості та захисту прав споживачів, а також на зменшенні потенційних системних ризиків, пов'язаних з їхньою діяльністю.

Таким чином, інституційні особливості тіньового банкінгу охоплюють широкий спектр суб'єктів та структур, які діють поза межами традиційного, регульованого банківського сектору. Ці установи, включаючи фонди грошового ринку, інструменти сек'юритизації, хедж-фонди, фонди прямих інвестицій, брокерсько-дилерські компанії, платформи peer-to-peer кредитування та небанківські фінансові компанії, надають основні фінансові послуги та сприяють функціонуванню і стійкості фінансової системи. Кожен тип тіньових банківських установ має свої унікальні характеристики, функції, ризики та регуляторні міркування, які необхідно ретельно вивчити та зрозуміти для забезпечення ефективного управління та нагляду за тіньовим банківським сектором.

У контексті української банківської системи для представників влади та регуляторних органів вкрай важливо розуміти інституційні особливості тіньового банкінгу, оскільки вони визначають динаміку, ризики та можливості, пов'язані з цими суб'єктами господарювання. Визнаючи та враховуючи унікальні особливості кожного типу тіньових банківських установ, органи влади можуть досягти балансу між сприянням фінансовим інноваціям та інклюзивності і захистом стабільності та цілісності фінансової системи.

1.3. Роль тіньового банкінгу в управлінні ліквідністю

Управління ліквідністю є критично важливою функцією фінансової системи, оскільки воно гарантує, що фінансові установи можуть виконувати свої короткострокові зобов'язання і підтримувати безперебійне функціонування

фінансових ринків. Тіньовий банківський сектор відіграє значну роль в управлінні ліквідністю через різні канали, включаючи кредитне посередництво, маркет-мейкінг та трансформацію строків погашення. У цьому розділі ми розглянемо різні способи, якими тіньовий банківський сектор сприяє управлінню ліквідністю, а також пов'язані з ним ризики та проблеми.

1.3.1 Кредитне посередництво

Тіньові банківські установи сприяють кредитному посередництву - процесу спрямування коштів від заощадників до позичальників, надаючи альтернативні джерела фінансування та інвестиційні можливості. Через цей процес тіньові банківські установи сприяють управлінню ліквідністю наступними способами:

- Диверсифікація джерел фінансування: Тіньові банківські установи, такі як фонди грошового ринку, інструменти сек'юритизації та небанківські фінансові компанії, пропонують позичальникам, включаючи уряди, корпорації та домогосподарства, альтернативні джерела фінансування. Диверсифікуючи джерела фінансування, тіньові банківські установи можуть підвищити загальну ліквідність та стійкість фінансової системи.
- Підвищення ефективності ринку: Тіньові банківські установи, такі як хедж-фонди, фонди прямих інвестицій та брокери-дилери, сприяють підвищенню ефективності ринку, беручи участь у встановленні цін, арбітражі та диверсифікації ризиків. Ця діяльність може підвищити ліквідність на фінансових ринках, а також сприяти ефективному розподілу капіталу.
- Розширення доступу до кредитів: Деякі тіньові банківські установи, такі як P2P платформи та небанківські фінансові компанії, зосереджуються на наданні кредитів недостатньо забезпеченим верствам населення або нішевим ринкам. Розширюючи доступ до кредитів, ці установи можуть покращити фінансову

інклюдію та сприяти економічному зростанню, а також сприяти управлінню ліквідністю, спрямовуючи кошти на продуктивне використання.

1.3.2 Маркет-мейкінг

Маркет-мейкінг - це діяльність з надання ліквідності фінансовим ринкам шляхом котирування цін попиту та пропозиції на цінні папери, що дозволяє інвесторам здійснювати ефективну торгівлю. Тіньові банківські установи, такі як брокери-дилери та хедж-фонди, відіграють вирішальну роль у маркет-мейкінгу, виступаючи посередниками між покупцями та продавцями, тим самим підвищуючи ліквідність на фінансових ринках. Роль тіньових банківських установ у формуванні ринку можна підсумувати наступним чином:

- **Забезпечення ліквідності:** Маркет-мейкери готові купувати і продавати цінні папери в будь-який час, забезпечуючи таким чином ліквідність фінансових ринків. Ця функція є важливою для того, щоб інвестори могли ефективно торгувати цінними паперами та мати доступ до різних варіантів фінансування, таких як маржинальне кредитування та операції репо.
- **Визначення цін:** Маркет-мейкери сприяють встановленню цін, постійно оновлюючи ціни попиту та пропозиції на основі ринкової інформації, попиту та пропозиції та інших факторів. Цей процес сприяє ефективному ціноутворенню на цінні папери та підвищує прозорість фінансових ринків.
- **Управління ризиками:** Маркет-мейкери допомагають управляти ризиками, пов'язаними з торгівлею, беручи на себе протилежну сторону угод інвесторів, ефективно передаючи ризики між учасниками ринку. Ця функція управління ризиками є життєвоважливою для підтримки стабільності та стійкості фінансових ринків.

1.3.3 Трансформація строків погашення

Трансформація строків погашення - це процес перетворення короткострокових зобов'язань, таких як депозити або акції фондів грошового ринку, на довгострокові активи, такі як кредити або облігації. Цей процес є основною функцією традиційних банків, але його також виконують різні тіньові банківські установи, такі як фонди грошового ринку, інструменти сек'юритизації та небанківські фінансові компанії. Трансформація строків погашення в тіньовому банківському секторі сприяє управлінню ліквідністю кількома способами:

- Мобілізація заощаджень: Пропонуючи короткострокові, ліквідні варіанти інвестування, тіньові банківські установи можуть залучати заощадження домогосподарств і підприємств, спрямовуючи ці кошти в довгострокові, неліквідні інвестиції. Цей процес може підвищити загальну ліквідність фінансової системи та сприяти накопиченню капіталу.
- Диверсифікація ризиків: Трансформація строків погашення дозволяє тіньовим банківським установам диверсифікувати свої ризики, інвестуючи в різні короткострокові та довгострокові активи. Така диверсифікація ризиків може підвищити стійкість окремих установ та фінансової системи в цілому, оскільки зменшує концентрацію ризиків у певних класах активів або секторах.
- Оптимізація портфеля: Завдяки трансформації строків погашення тіньові банківські установи дають можливість інвесторам оптимізувати свої портфелі, пропонуючи різноманітні інвестиційні продукти з різним співвідношенням ризиків і доходності та різними строками погашення. Така гнучкість дозволяє інвесторам збалансувати свої потреби в ліквідності з цілями щодо доходності, що в кінцевому підсумку сприяє більш ефективному розподілу активів та управлінню ліквідністю.

Однак важливо визнати, що трансформація строків погашення в тіньовому банківському секторі також може створювати ризики та виклики, особливо з точки зору ліквідності та системних ризиків:

- Ризик ліквідності: Трансформація строків погашення наражає тіньові банківські установи на ризик ліквідності, оскільки вони можуть зіткнутися з труднощами у виконанні своїх короткострокових зобов'язань, якщо їхні довгострокові активи не можуть бути легко конвертовані в готівку. Цей ризик може посилюватися такими факторами, як волатильність ринку, кредитні події або раптові зміни в настроях інвесторів.
- Системний ризик: Взаємозв'язок між тіньовими банківськими установами та іншими учасниками фінансового ринку в поєднанні з потенційною можливістю реалізації ризику ліквідності може створити системний ризик у фінансовій системі. Наприклад, крах великої тіньової банківської установи через проблеми з ліквідністю може спровокувати ланцюгову реакцію втрат і дефіциту ліквідності серед інших учасників ринку, що потенційно може призвести до більш масштабної фінансової кризи.

Зважаючи на ці ризики та виклики, важливо, щоб представники влади та регуляторних органів ретельно відстежували роль тіньового банкінгу в управлінні ліквідністю та керували нею. Це передбачає досягнення балансу між сприянням позитивним аспектам тіньового банкінгу, таким як фінансові інновації, диверсифікація та ефективність, і пом'якшенням потенційних ризиків, пов'язаних з кредитним посередництвом, маркет-мейкінгом та трансформацією строків погашення.

У контексті української банківської системи розуміння ролі тіньового банкінгу в управлінні ліквідністю має вирішальне значення для забезпечення стабільності та цілісності фінансової системи. Це вимагає комплексного підходу, який враховує різні функції та види діяльності тіньових банківських установ, а також потенційні ризики та виклики, які вони можуть створювати. Таким чином, політики та регулятори зможуть розробити цілеспрямовані заходи для підвищення стійкості української фінансової системи та сприяння сталому економічному зростанню.

Отже, роль тіньового банкінгу в управлінні ліквідністю є багатогранною і включає в себе кредитне посередництво, маркет-мейкінг та трансформацію строків погашення. Ця діяльність сприяє функціонуванню та ефективності фінансової

системи шляхом диверсифікації джерел фінансування, підвищення ефективності ринку, розширення доступу до кредитів, забезпечення ліквідності, сприяння ціноутворенню, мобілізації заощаджень та оптимізації портфеля. Однак важливо визнати і вирішити потенційні ризики та проблеми, пов'язані з роллю тіньового банкінгу в управлінні ліквідністю, особливо з точки зору ліквідності та системного ризику. Глибоке розуміння цих питань є важливим для ефективного регулювання та нагляду за тіньовим банківським сектором, а також для підтримання стабільності та цілісності фінансової системи як в Україні, так і в усьому світі. [48]

РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

2.1 Огляд та поточний стан управління ліквідністю в банківській системі України

Управління ліквідністю є ключовим питанням у банківському секторі, і українська банківська система не є винятком. Здатність банку ефективно управляти своєю ліквідністю забезпечує його виживання та безперервність діяльності на конкурентному фінансовому ринку. Національний банк України (НБУ), як центральний банк країни, відіграє важливу роль у контролі та підтримці стабільності банківської системи, а управління ліквідністю є одним з його найважливіших обов'язків.

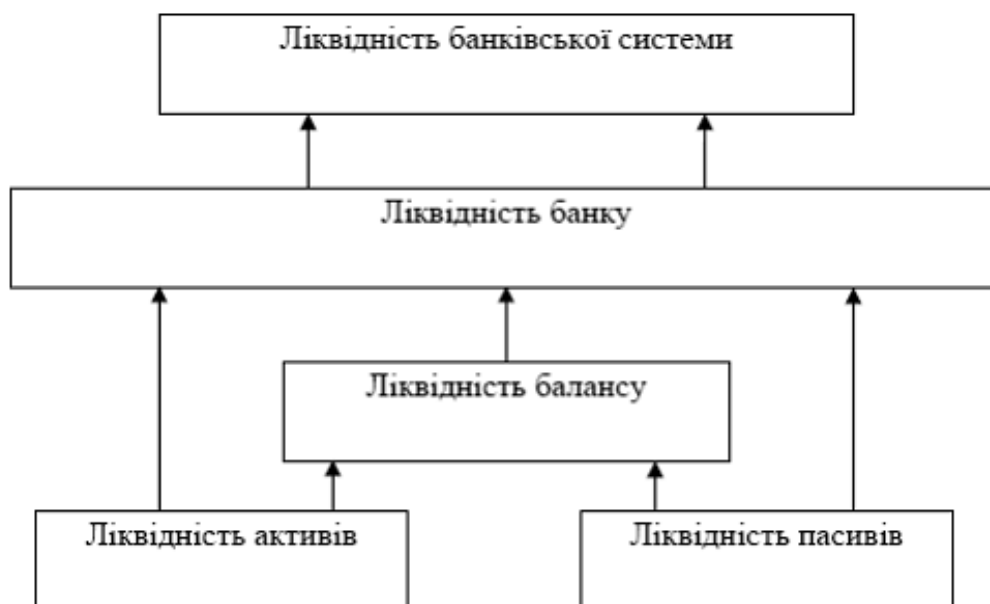
Для ґрунтового аналізу слід визначитись з категоріями ліквідності банку, ліквідності банківської системи та управлінням ліквідності.

- своєчасність виконання зобов'язань (визначена і невизначена);
- розмір виконання зобов'язань (визначений і невизначений);
- суб'єкти, перед якими банк виконує свої зобов'язання (вкладники, позичальники, кредитори, невизначені);
- втрати, що зазнає банк при забезпеченні ліквідності (без втрат, при мінімальних втратах, невизначені);
- види зобов'язань, які виконує банк (до запитання, строкові, невизначені);
- джерела поповнення високоліквідних активів (внутрішні, зовнішні, невизначені). [28]

Згідно означених критеріїв визначається сутність ліквідності банку як спроможністю банку розраховуватись за своїми зобов'язаннями й одночасним розширенням кредитної діяльності та всіх операцій. На думку Дж. Сінкі таке

широке визначення зумовлено тим, що в сучасних умовах ліквідність банків залежить не лише від незбалансованості активів і пасивів, а й від можливості задовольнити потреби клієнтів у кредитуванні та проведенні ним інших активних операцій.

Ліквідність банківської системи залежить від ліквідності банківських установ, Національного банку України і держави, а також розвитку міжбанківського ринку, що дає змогу вважати банківську систему цілісною. На ліквідність банківської системи також впливають зовнішній та внутрішній борг України, рівень інвестицій, динаміка кредиторської та дебіторської заборгованості, законодавчо-нормативна база захисту кредиторів, та безпосередньо залежить від ліквідності його балансу, що формується ліквідністю активів та пасивів (рис. 2.1). [9, 10, 17, 19]

Рис. 2.1 Взаємозв'язок понять «ліквідність банківської системи», «ліквідність банку», «ліквідність балансу», «ліквідність активів і пасивів»

Управління ліквідністю банку знаходиться у тісному зв'язку із підходами, стратегіями та теоріями управління ліквідністю, які поділяють на три групи: управління активами, управління пасивами та збалансоване управління активами і пасивами, що спрямоване на оптимальний перерозподіл грошових потоків банку. За останні роки українська банківська система зазнала помітної еволюції в управлінні ліквідністю, на яку вплинули різні економічні та політичні чинники.

Кілька банківських криз та регуляторні реформи вплинули на поточний стан управління ліквідністю в банківській системі країни.

До головних завдань вирішення проблеми регулювання та прогнозування рівня ліквідності банківської системи України на етапі фінансової кризи можна віднести:

- дослідження, узагальнення та адаптацію досвіду зарубіжних країн щодо використання сучасних механізмів та інструментів регулювання ліквідності як в цілому банківської системи на макрорівні, так і ліквідності банківських установ у розрізі окремого банку;
- визначення та теоретичне обґрунтування основних напрямів удосконалення управління ліквідністю банківської системи з врахуванням періоду подолання наслідків світової фінансової кризи. [28]

Наразі український банківський сектор - це система, що складається переважно з вітчизняних банків і, меншою мірою, іноземних банків. Після банківської кризи 2014 року та подальших реформ кількість діючих банків значно скоротилася, а НБУ відкликав ліцензії у банків, які не відповідали новим суворішим стандартам. Як наслідок, нинішній банківський сектор України є консолідованою системою з меншою кількістю сильних та стабільних банків.

Банки в Україні підтримують свою ліквідність переважно за рахунок депозитів, міжбанківських кредитів та інших запозичень. Рівень ліквідності українських банків регулюється та контролюється НБУ, який встановлює певні вимоги до банків щодо коефіцієнта покриття ліквідності (LCR) та коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) відповідно до стандартів Basel III. Варто зазначити, що станом на момент отримання інформації НБУ перебував у перехідному періоді до повного впровадження норм Базеля III, які мають набути чинності до 2025 року. Згідно з цими нормами, українські банки повинні підтримувати мінімальний рівень LCR, щоб забезпечити наявність достатнього обсягу високоякісних ліквідних активів для переживання сценарію серйозного стресу тривалістю 30 днів.

Поточний стан управління ліквідністю в банківській системі України відображає постійну увагу до вдосконалення практик управління ризиками та забезпечення

дотримання міжнародних стандартів. Після банківської кризи 2014 року та подальших реформ в українському банківському секторі відбувся помітний зсув у бік більш виважених практик управління ліквідністю. Банки збільшили свої запаси високоякісних ліквідних активів, а частка короткострокових міжбанківських кредитів у їхніх портфелях активів зменшилася. Крім того, багато банків намагалися залучити більше довгострокових депозитів і зменшити свою залежність від короткострокових запозичень для управління ліквідністю.

Незважаючи на значне покращення практики управління ліквідністю, проблеми залишаються. Вони значною мірою пов'язані із загальними макроекономічними умовами в Україні та високим рівнем доларизації економіки. Залежність банківського сектору від депозитів, особливо в іноземній валюті, створює ризик для управління ліквідністю, оскільки будь-які макроекономічні шоки можуть призвести до значного відтоку депозитів.

Крім того, відносно нерозвинені ринки капіталу в Україні обмежують можливості банків щодо управління ліквідністю. Український міжбанківський ринок не такий глибокий та ліквідний, як у країнах з більш розвинутою економікою, що обмежує можливості банків управляти ліквідністю за допомогою міжбанківських кредитів. Крім того, відносно низька ліквідність державних цінних паперів в Україні може ускладнити для банків швидку конвертацію цих активів у готівку в часи стресу.

Тим не менш, очікується, що реформи, впроваджені НБУ, включаючи перехід до стандартів Basel III, сприятимуть подальшому вдосконаленню практики управління ліквідністю в банківській системі України. НБУ також докладає зусиль для розвитку внутрішнього ринку капіталу, який може забезпечити додаткові джерела ліквідності для банків у майбутньому.

У міжнародній банківській практиці менеджерами з управління ліквідністю банків запропоновано ряд практичних рекомендацій для поліпшення цього виду діяльності, які потребують розробки гнучкої системи адаптації щодо впровадження їх у практику функціонування вітчизняних банків. Проте вітчизняні реалії функціонування економіки свідчать про необхідність проведення додаткових комплексних досліджень, спроможних надати відповіді на конкретні питання щодо

подолання негативних наслідків сучасного етапу економічного розвитку країни. [28]

Отже, поточний стан управління ліквідністю в банківській системі України характеризується значним покращенням за останні роки, хоча і з певними проблемами, що залишаються. Поточні реформи та зусилля НБУ мають вирішальне значення для забезпечення стабільності та стійкості банківської системи перед обличчям потенційних ризиків ліквідності.

2.2 Виклики та ризики в управлінні ліквідністю в банківській системі України

Незважаючи на те, що банківський сектор в Україні зробив значні кроки для покращення управління ліквідністю після низки банківських криз та подальших реформ, він не позбавлений викликів та ризиків. Взаємодія макроекономічних факторів, політична нестабільність, регуляторні умови та рівень доларизації економіки створюють складне середовище для управління ліквідністю. У цьому розділі ми розглянемо один з ключових викликів, що стоять перед українським банківським сектором в управлінні ліквідністю: Високий рівень доларизації.

2.2.1 Високий рівень доларизації, як ключовий виклик в управлінні ліквідністю

Доларизація в широкому розумінні - це використання іноземної валюти (в даному випадку долара США) поряд або замість національної валюти для різноманітних фінансових операцій, включаючи депозити, кредити та

ціноутворення на товари і послуги. Високий рівень доларизації становить значний виклик для управління ліквідністю і може підвищити вразливість банківської системи до різних видів ризиків.

В Україні високий рівень доларизації є спадщиною бурхливої економічної історії країни. Економічна нестабільність, високі темпи інфляції та девальвація української гривні призвели до того, що фізичні та юридичні особи тримають значну частину своїх депозитів в іноземній валюті, зокрема в доларах США. Це створює унікальний виклик для управління ліквідністю в банківській системі України.

З одного боку, депозити в іноземній валюті можуть сприяти підвищенню ліквідності банків, забезпечуючи додаткове джерело фінансування. З іншого боку, вони також можуть підвищувати ризик ліквідності через можливість виникнення валютного ризику та раптового вилучення коштів у відповідь на зміну обмінного курсу або інші економічні шоки.

Валютний ризик виникає через те, що значна частина зобов'язань банків (наприклад, депозити) може бути деномінована в іноземній валюті, тоді як менша частина їхніх активів (наприклад, кредити) деномінована в тій же валюті. Ця невідповідність може призвести до значних втрат, якщо гривня знеціниться по відношенню до долара. Наприклад, якщо банк має виплачувати депозити в доларах, але його доходи від кредитів переважно в гривні, то девальвація гривні означатиме, що йому знадобиться більше гривні для купівлі необхідних доларів. Це може негативно вплинути на ліквідність банку і потенційно призвести до кризи ліквідності, якщо банк не зможе виконати свої зобов'язання в іноземній валюті.

Крім того, високий рівень доларизації може збільшити ризик раптового вилучення депозитів. Вкладники можуть вирішити зняти свої доларові депозити у відповідь на зміну обмінного курсу або інших економічних умов. Якщо такі вилучення відбуваються у великих масштабах, вони можуть призвести до значного скорочення ліквідності банків і потенційно спровокувати банківську втечу. Ситуація може погіршитися тим, що доларові депозити часто розглядаються як форма "гарячих грошей", які можуть швидко переміщатися у відповідь на зміни економічних умов.

Крім того, високий рівень доларизації також підвищує вразливість банківської системи до зовнішніх шоків. Зміни на міжнародних фінансових ринках або зміни в монетарній політиці США можуть мати значний вплив на обмінний курс і, відповідно, на ліквідність українських банків. Наприклад, підвищення процентних ставок у США може призвести до знецінення гривні по відношенню до долара США, тим самим збільшуючи валютний ризик для банків.

Щоб зменшити ці ризики, українські банки та НБУ вживають різних заходів. НБУ, наприклад, запровадив жорсткіші правила щодо кредитування в іноземній валюті та намагався сприяти дедоларизації, заохочуючи використання гривні. Водночас банки намагалися підтримувати збалансовану валютну позицію і збільшили свої запаси ліквідних іноземних активів для управління ризиком ліквідності.

Однак, незважаючи на ці зусилля, високий рівень доларизації залишається значним викликом для управління ліквідністю в банківській системі України. Він підвищує складність управління ліквідністю і вимагає від банків та регуляторів ретельного моніторингу валютних ризиків та управління потенціалом раптового вилучення депозитів.

Отже, високий рівень доларизації в Україні створює унікальний виклик для управління ліквідністю в банківській системі. Він підвищує вразливість системи до валютного ризику, раптового зняття депозитів та зовнішніх шоків і вимагає ретельного та виваженого підходу до управління ризиками

2.2.2 Ризики в управлінні ліквідністю

Розуміння ризиків, притаманних управлінню ліквідністю, є запорукою стабільності фінансової системи. Українська банківська система, як і банківські системи в усьому світі, стикається з кількома категоріями ризиків, які можуть вплинути на ліквідність. Ми розглянемо основні типи ризиків - ринковий,

кредитний та операційний ризики, зосередившись на тому, як вони можуть впливати на стан ліквідності банківського сектору.

Ринковий ризик

Ринковий ризик - це потенційні зміни на ринку, які можуть негативно вплинути на фінансовий стан банку, такі як коливання процентних ставок, зміни валютних курсів та зміни ринкової ліквідності. В контексті української банківської системи ринковий ризик має декілька викликів.

Процентний ризик є одним із компонентів ринкового ризику, що означає потенційний вплив змін процентних ставок на фінансовий стан банку. Банки, як правило, мають незбалансовані строки погашення, коли довгострокові кредити фінансуються за рахунок короткострокових депозитів. Раптове підвищення процентних ставок може вплинути на ліквідність банку через збільшення вартості нових або переоцінених короткострокових запозичень, тоді як процентний дохід від довгострокових кредитів залишається фіксованим, принаймні в короткостроковій перспективі.

Крім того, високий рівень доларизації збільшує вразливість українських банків до валютного ризику, як зазначалося в попередньому підрозділі. Різка девальвація гривні може негативно вплинути на ліквідність банків, особливо якщо вони мають значну невідповідність між своїми валютними активами та зобов'язаннями.

Інший компонент ринкового ризику, ризик ліквідності, - це ризик того, що банк може бути неспроможним виконати свої фінансові зобов'язання при настанні строку їх погашення. Це особливо актуально для України через відносно нерозвинений стан її фінансових ринків. Наприклад, міжбанківський ринок, який є основним джерелом короткострокової ліквідності для банків, не є настільки ліквідним в Україні, як на більш розвинених ринках. Це може обмежувати здатність українських банків управляти своєю ліквідністю за допомогою міжбанківських кредитів.

Кредитний ризик

Кредитний ризик, ще один з основних ризиків у банківській діяльності, - це ймовірність втрат через невиконання позичальником або контрагентом своїх

зобов'язань. В Україні кредитний ризик викликає значне занепокоєння з огляду на відносно високий рівень непрацюючих кредитів (NPLs) у банківському секторі.

Високий рівень непрацюючих кредитів може становити загрозу для ліквідності кількома способами. По-перше, вони зменшують надходження від виплат відсотків та основної суми боргу, що може негативно вплинути на ліквідність банків. По-друге, вони обмежують здатність банків розвантажувати ці активи для управління ліквідністю. Наприклад, банк не зможе продати свої непрацюючі кредити на вторинному ринку або використати їх як заставу для міжбанківських кредитів, якщо ринок сприйматиме їх як високоризикові. Крім того, високий рівень непрацюючих кредитів може також підірвати довіру до банківської системи, що потенційно може призвести до вилучення депозитів.

Операційний ризик

Операційний ризик - це ризик збитків, що виникають через неналежні або помилкові внутрішні процеси, людей і системи або через зовнішні події. Він включає різні ризики, такі як ризик процесу, людський ризик, системний ризик та зовнішній ризик. З точки зору ліквідності операційний ризик може проявлятися по-різному.

Наприклад, банки можуть зіткнутися з нестачею ліквідності через раптовий операційний збій, наприклад, технічний збій у платіжних системах, що спричиняє затримку вхідних платежів. Крім того, неефективні практики управління ризиками або недотримання регуляторних вимог можуть призвести до санкцій з боку регулятора, що може мати фінансові наслідки та вплинути на репутацію банку, що потенційно може призвести до вилучення депозитів.

Для зменшення цих ризиків українські банки та регулятори впроваджують різноманітні заходи з управління ризиками. Однак ці ризики залишаються постійним викликом і потребують постійного моніторингу та управління.

Отже, ринковий, кредитний та операційний ризики становлять значні виклики для управління ліквідністю в українській банківській системі. Розуміння цих ризиків та ефективне управління ними є важливим для підтримання стабільності та стійкості банківської системи.

2.3 Вплив регуляторних заходів на управління ліквідністю

Регуляторні заходи відіграють фундаментальну роль у формуванні практики та стратегій банків щодо управління ліквідністю. У контексті української банківської системи регуляторні заходи, запроваджені Національним банком України (НБУ), мали значний вплив на управління ліквідністю. Цей вплив можна умовно поділити на дві групи: прямий вплив через встановлення конкретних вимог до ліквідності та непрямий вплив через заходи, спрямовані на підвищення загальної стабільності та стійкості банківської системи. У наступних підрозділах ми розглянемо ці два аспекти, починаючи з прямого впливу регуляторних заходів.

2.3.1 Прямий вплив регуляторних заходів на управління ліквідністю

НБУ, як центральний банк країни та головний фінансовий регулятор, запровадив низку регуляторних заходів, які безпосередньо впливають на практику управління ліквідністю банків. Ці заходи в основному стосуються встановлення конкретних вимог до ліквідності, яких банки повинні дотримуватись.

Одним із ключових регуляторних заходів у цьому відношенні є впровадження Basel III. Basel III - це глобальний регуляторний стандарт для банківського сектору, спрямований на покращення здатності банків поглинати шоки і, таким чином, підвищувати стабільність банківської системи. Національний банк поступово впроваджує стандарти Basel III, які включають низку положень, пов'язаних з управлінням ліквідністю.

Важливим аспектом Basel III є запровадження двох мінімальних стандартів для фінансування ліквідності - коефіцієнта покриття ліквідності (LCR) та коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR). LCR покликаний гарантувати, що банки

володіють достатньою кількістю високоякісних ліквідних активів, щоб пережити значний стресовий сценарій тривалістю 30 днів, тоді як NSFR має на меті сприяти збільшенню середньо- та довгострокового фінансування активів та діяльності банків.

Впровадження цих стандартів НБУ призвело до кількох змін у практиці управління ліквідністю українських банків. По-перше, це змусило банки підтримувати вищий рівень ліквідних активів, тим самим зменшивши ризик виникнення дефіциту ліквідності у випадку раптового відтоку коштів. Це загалом призвело до зниження ризикованості портфелів активів банків, оскільки вони були змушені замінити частину своїх менш ліквідних активів більш ліквідними, щоб виконати вимогу LCR.

По-друге, вимога NSFR спонукала банки шукати більш стабільні джерела фінансування, зменшуючи їх залежність від короткострокових, потенційно волатильних джерел фінансування. Це вплинуло на структуру зобов'язань банків зі зміщенням у бік збільшення частки депозитів та довгострокових кредитів, які вважаються більш стабільними відповідно до NSFR.

Крім того, НБУ встановив додаткові вимоги до ліквідності банків з метою подолання специфічних ризиків в українській банківській системі. Наприклад, враховуючи високий рівень доларизації української економіки, НБУ вимагає від банків підтримувати певний рівень ліквідних активів в іноземній валюті. Це робиться для того, щоб забезпечити виконання ними своїх зобов'язань в іноземній валюті та зменшити ризик ліквідності, пов'язаний з їхніми операціями в іноземній валюті.

Ці регуляторні заходи мали значний вплив на практику управління ліквідністю українських банків, зробивши їх більш стійкими до шоків ліквідності. Однак вони також ставлять перед банками певні виклики, оскільки їм доводиться балансувати між необхідністю дотримання цих вимог та своїми цілями щодо прибутковості та зростання. Це делікатний баланс, оскільки підтримання високого рівня ліквідних активів може обмежити здатність банків надавати кредити та генерувати доходи,

тоді як залежність від стабільнішого, довгострокового фінансування може збільшити вартість фондування.

Отже, регуляторні заходи, запроваджені НБУ, безпосередньо вплинули на практику управління ліквідністю українських банків, що призвело до переходу до більш обережного та стійкого підходу до управління ліквідністю. Хоча ці заходи підвищили стабільність банківської системи, вони також створюють нові виклики для банків і вимагають від них переосмислення своїх бізнес-моделей та стратегій.

2.3.2 Непрямий вплив регуляторних заходів на управління ліквідністю

Окрім прямих вимог до банків, регуляторні заходи НБУ також опосередковано впливають на управління ліквідністю, формуючи ширший контекст, в якому працюють банки. Ці заходи включають різні політики, спрямовані на посилення стійкості банківської системи, підвищення прозорості та зміцнення довіри серед вкладників та інвесторів.

Стійкість банківської системи

Одним із ключових аспектів регуляторної діяльності НБУ є підвищення загальної стійкості банківської системи. З цією метою НБУ впровадив сувору програму банківського нагляду та вжив заходів для роботи з недокапіталізованими та проблемними банками.

У сфері нагляду НБУ перейшов до ризик-орієнтованого підходу. Цей підхід передбачає пріоритетність нагляду за банками, які становлять найбільші ризики для стабільності банківської системи, беручи до уваги такі фактори, як їхній розмір, складність та профіль ризику. Виявляючи та вирішуючи потенційні проблеми на ранній стадії, такий превентивний підхід може допомогти запобігти переростанню проблем з ліквідністю у повномасштабну кризу.

Що стосується роботи з недокапіталізованими та проблемними банками, то НБУ досить активно вирішував ці питання протягом останніх кількох років. Це включало

масштабне очищення банківського сектору, в результаті якого було закрито або рекапіталізовано багато банків. Усуваючи ці слабкі ланки банківської системи, НБУ допоміг зменшити системні ризики та підвищити загальну ліквідність банківської системи.

Прозорість та довіра

Іншим важливим аспектом регуляторних заходів НБУ є сприяння прозорості та довірі до банківської системи. У банківській системі з високим рівнем довіри легше управляти ліквідністю завдяки стабільності депозитів та доступності міжбанківських кредитів.

Для підвищення прозорості НБУ посилив правила щодо операцій з пов'язаними сторонами, які були значною проблемою в українському банківському секторі. НБУ також запровадив більш суворий режим розкриття інформації, вимагаючи від банків регулярно публікувати детальну інформацію про свій фінансовий стан та профіль ризиків.

Підвищуючи прозорість, ці заходи сприяють зміцненню довіри серед вкладників та інвесторів, що має вирішальне значення для управління ліквідністю. Коли довіра є високою, банкам легше залучати депозити, а ризик раптового вилучення вкладів знижується. Крім того, прозора та надійна банківська система може сприяти підвищенню ліквідності міжбанківського ринку, забезпечуючи банки надійним джерелом короткострокової ліквідності.

Крім того, НБУ запровадив заходи для захисту вкладників, включаючи систему гарантування вкладів, яка охоплює значну частину депозитів. Ця система, якою управляє Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, надає вкладникам впевненість у безпеці їхніх коштів, тим самим сприяючи підвищенню довіри та стабільності депозитів, які є ключовим джерелом ліквідності для банків.

Таким чином, регуляторні заходи, запроваджені НБУ, хоч і не пов'язані безпосередньо з управлінням ліквідністю, але мають значний опосередкований вплив. Посилюючи стійкість банківської системи, сприяючи прозорості та підвищуючи довіру вкладників, ці заходи створюють сприятливе середовище для ефективного управління ліквідністю. Однак вони також підкреслюють важливість

виваженого управління окремими банками, оскільки жодне регулювання не може повністю усунути ризик ліквідності.

РОЗДІЛ 3 Методика оцінки тіньового банкінгу

3.1. Оцінка тіньового кредитного посередництва

Тіньова банківська система є важливою складовою фінансового сектору, і розуміння її впливу на ліквідність банківської системи вимагає ретельного вивчення процесу тіньового кредитного посередництва. Цей процес можна розбити на п'ять ключових етапів, які в свою чергу поділяються на підетапи, виділяючи конкретні види діяльності та установи, що беруть у ньому участь. У цьому розділі ми надамо більш широкий, структурований та детальний опис кожного етапу тіньового кредитного посередництва, спираючись на статтю Адріана та Ешкрафта (2013) [40].

Етап 1: Створення кредиту

1.1. Пряме кредитування

Небанківські фінансові установи (НБФУ), такі як фінансові компанії, канали комерційних паперів, забезпечених активами (АВСП), та інвестиційні фонди іпотечної нерухомості (REIT), надають кредити безпосередньо позичальникам, часто зосереджуючись на конкретних секторах або типах кредитів. Ці кредити можуть включати іпотеку, автокредити та студентські позики.

1.2. Надання кредитних ліній

НБФУ також можуть надавати позичальникам кредитні лінії, які є попередньо затвердженими кредитними лініями, що можуть бути використані в разі потреби. Ці кредитні лінії можуть допомогти позичальникам управляти своїми грошовими потоками та забезпечити їм доступ до коштів у періоди обмеження ліквідності.

Етап 2: Трансформація кредиту

2.1. Підвищення якості кредиту

Підвищення якості кредиту - це процес додавання гарантій або інших форм захисту до кредитного інструменту з метою покращення його кредитної якості. Цього можна досягти за допомогою різних механізмів, таких як надлишкове забезпечення, гарантії третіх сторін або використання кредитних деривативів, таких як кредитно-дефолтні свопи.

2.2. Пулінг та транширування

Пулінг об'єднує кілька кредитів в один портфель, що допомагає диверсифікувати ризики. Цей процес має вирішальне значення для зменшення специфічних ризиків, пов'язаних з окремими кредитами. Транширування передбачає поділ об'єданого кредиту на різні класи ризику або транші, що дозволяє інвесторам обирати рівень ризику та дохідності, який відповідає їхнім уподобанням. Більші транші, як правило, мають нижчий профіль ризику та дохідності, тоді як менші транші пропонують вищу потенційну дохідність, але пов'язані з більшим ризиком.

Етап 3: Переказ кредиту

3.1. Випуск цінних паперів, забезпечених активами (ABS)

Трансформований кредит продається інвесторам через випуск цінних паперів, забезпечених активами (ABS) або іпотечних цінних паперів (MBS), які забезпечені об'єднаними кредитами. Цінні папери, як правило, купуються широким колом інвесторів, включаючи пенсійні фонди, пайові інвестиційні фонди та інші інституційні інвестори.

3.2. Торгівля на вторинному ринку

Після первинної емісії ABS та MBS можуть продаватися на вторинному ринку, забезпечуючи ліквідність для інвесторів та сприяючи визначенню ціни. Ця діяльність на вторинному ринку має вирішальне значення для підтримання загальної ефективності та стабільності фінансової системи.

Етап 4: Кредитне посередництво

4.1. Фонди грошового ринку ("ФГР")

Фонди грошового ринку ("ФГР") - це тип взаємного фонду, який інвестує в короткострокові боргові цінні папери, такі як репо, комерційні папери та короткострокові державні облігації. Ці фонди відіграють важливу роль у

спрямуванні коштів від інвесторів до позичальників, прямо чи опосередковано, через купівлю кредитних інструментів.

4.2. Брокери-дилери та структуровані інвестиційні компанії ("СІК")

Брокери-дилери сприяють торгівлі цінними паперами і виступають посередниками між покупцями та продавцями. Вони також надають фінансування клієнтам, часто використовуючи угоди про зворотний викуп (репо). Структуровані інвестиційні компанії ("СІК") - це ще один тип посередників, які інвестують у різноманітні кредитні інструменти та фінансують свою діяльність шляхом випуску короткострокових боргових зобов'язань.

Етап 5: Фінансування

5.1. Короткострокові запозичення

У тіньовій банківській системі фінансування, як правило, здійснюється у формі короткострокових запозичень, таких як угоди про зворотний викуп (репо), комерційні папери або інші форми оптового фінансування. Ці короткострокові фінансові інструменти мають вирішальне значення для забезпечення необхідного капіталу для підтримки кредитування та посередницької діяльності в тіньовій банківській системі.

5.2. Управління заставою та перезастава

Управління заставою передбачає роботу з активами, які передаються в заставу як забезпечення кредитів або інших фінансових зобов'язань. У контексті тіньового банкінгу застава часто використовується для забезпечення короткострокових запозичень, таких як операції репо. Перезастава - це практика повторного використання застави, яка була надана позичальником для забезпечення кредиту, що дозволяє кредитувати використовувати її як заставу для власних потреб у запозиченнях. Цей процес може створювати складні ланцюжки взаємопов'язаних зобов'язань і підвищувати загальний рівень левериджу у фінансовій системі.

Отже, комплексне розуміння процесу тіньового кредитного посередництва та його різних етапів дає цінне уявлення про функціонування тіньової банківської системи. Вивчення різних видів діяльності, інституцій та інструментів, що беруть участь у цьому процесі, дає змогу отримати чіткіше уявлення про потенційний вплив

тіньового банкінгу на ліквідність банківської системи, особливо в контексті України. Цей всебічний аналіз дозволяє глибше дослідити основні механізми та ризики, пов'язані з тіньовою банківською діяльністю, що дає змогу політикам та фінансовим установам краще реагувати на потенційні вразливості та підтримувати стабільність фінансової системи. [48]

3.2. Оцінка впливу сек'юритизації

Сек'юритизація є ключовим методом тіньової банківської системи, який передбачає перетворення неліквідних активів, таких як кредити, в цінні папери, що обертаються на ринку. Цей процес дозволяє фінансовим установам конвертувати свої неліквідні активи в готівку, підвищуючи їхню ліквідність і здатність надавати подальші кредити. У цьому розділі буде надано всебічний і структурований аналіз сек'юритизації як методу тіньового банкінгу, включаючи її різні компоненти, переваги та потенційні ризики. Крім того, будуть наведені приклади та тематичне дослідження для ілюстрації застосування цього методу в реальному світі.

3.2.1. Процес сек'юритизації

Процес сек'юритизації можна розділити на декілька етапів [40]:

1. **Об'єднання активів:** Фінансові установи, такі як банки або небанківські фінансові установи, збирають портфель неліквідних активів, таких як іпотечні кредити, автокредити або дебіторська заборгованість за кредитними картками. Ці активи, як правило, характеризуються різними строками погашення, процентними ставками та кредитною якістю.

2. Створення компанії спеціального призначення (SPV): Фінансова установа передає об'єднані активи SPV, окремій юридичній особі, створеній з єдиною метою - утримувати ці активи та випускати цінні папери.
3. Транширування: SPV ділить портфель об'єднаних активів на декілька траншів, або класів, цінних паперів з різним співвідношенням ризику та доходності. Це дозволяє інвесторам обирати рівень ризику та доходності, який відповідає їхнім інвестиційним уподобанням.
4. Випуск цінних паперів, забезпечених активами (ABS): SPV випускає цінні папери, забезпечені активами (ABS), які забезпечені об'єднаними активами, для інвесторів. Ці цінні папери являють собою право на грошові потоки, що генеруються базовими активами.
5. Обслуговування та розподіл грошових потоків: Обслуговуюча компанія, як правило, це особа, що надала кредит, або третя організація, відповідає за збір платежів від позичальників, управління дефолтами та розподіл грошових потоків між власниками ABS відповідно до пріоритету платежів, зазначеного в документах транзакції.

3.2.2. Переваги сек'юритизації

Сек'юритизація пропонує декілька переваг як для фінансових установ, так і для інвесторів, зокрема:

1. Покращення ліквідності: Перетворюючи неліквідні активи в цінні папери, що обертаються на ринку, фінансові установи можуть генерувати грошові кошти та підвищувати свою ліквідність, що дозволяє їм надавати подальші кредити позичальникам.
2. Передача ризиків: Сек'юритизація дозволяє фінансовим установам передавати кредитний ризик, пов'язаний з базовими активами, інвесторам, зменшуючи їхній ризик потенційних збитків.

3. Диверсифікація: Інвестори можуть отримати вигоду від диверсифікації, інвестуючи в ABS, які забезпечені різноманітним пулом активів, що зменшує вплив дефолту одного позичальника на їхні інвестиції.

4. Доступ до нових інвестиційних можливостей: Сек'юритизація створює нові інвестиційні можливості для інвесторів, перетворюючи неліквідні активи на цінні папери, що торгуються на ринку, розширюючи їхні інвестиційні можливості та потенційно підвищуючи їхню прибутковість.

3.2.3. Потенційні ризики та проблеми

Незважаючи на свої переваги, сек'юритизація також несе в собі потенційні ризики та проблеми:

1. Складність: Операції сек'юритизації можуть бути дуже складними, що ускладнює повне розуміння інвесторами ризиків, пов'язаних з базовими активами та структурою цінних паперів.

2. Незбалансовані мотивації: Ініціатори кредитів можуть мати різні мотивації з інвесторами, які в кінцевому підсумку є власниками цінних паперів, що призводить до потенційних конфліктів інтересів та ризиків, пов'язаних з низькими стандартами страхування.

3. Системний ризик: Широке використання сек'юритизації може сприяти виникненню системного ризику у фінансовій системі, оскільки провал однієї або декількох великих сек'юритизаційних угод може мати каскадний ефект на інші фінансові установи та ринки.

3.2.4. Конкретний приклад

Сек'юритизація в Іспанії Протягом 2000-х років в Іспанії відбулося значне розширення ринку житла, частково завдяки розвитку сек'юритизації. Іспанські банки та фінансові установи все більше поклалися на сек'юритизацію для фінансування своєї діяльності з іпотечного кредитування, конвертуючи великі

обсяги іпотечних кредитів в іпотечні цінні папери (ІЦП) та гарантовані боргові зобов'язання (CDO).

1. Об'єднання активів: Іспанські банки об'єднали великі обсяги іпотечних кредитів, багато з яких було видано позичальникам з нижчою кредитною спроможністю або обмеженою документацією, оскільки бум на ринку житла призвів до послаблення стандартів андеррайтингу.
2. Створення SPV: Банки передали ці іпотечні портфелі до SPV, які часто були розташовані в офшорних фінансових центрах, щоб мінімізувати податковий та регуляторний тягар.
3. Транширування та випуск цінних паперів: SPV ділили іпотечні портфелі на транші з різним співвідношенням ризику та дохідності і випускали іпотечні цінні папери MBS та CDO для інвесторів, як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку. Цінні папери часто отримували високі рейтинги від кредитних рейтингових агентств, оскільки ризик дефолту вважався низьким через, здавалося б, стійкий ринок житла.
4. Обслуговування та розподіл грошових потоків: Іспанські банки, як правило, виступали в ролі сервіс-провайдерів, збираючи іпотечні платежі від позичальників, управляючи дефолтами та розподіляючи грошові потоки серед власників цінних паперів.

Процес сек'юритизації в Іспанії дозволив банкам отримати доступ до додаткового фінансування, збільшити обсяги іпотечного кредитування та перекласти кредитний ризик на інвесторів. Однак стрімке зростання сек'юритизації у поєднанні зі спекулятивним характером ринку житла та слабкими стандартами андеррайтингу призвело до обвалу ринку житла та початку важкої фінансової кризи у 2008 році.

Приклад Іспанії ілюструє потенційні ризики та наслідки, пов'язані з сек'юритизацією, особливо коли вона використовується надмірно або у поєднанні з неналежною практикою кредитування. Він підкреслює важливість ретельної оцінки та управління ризиками, пов'язаними з сек'юритизацією як методом тіньового банкінгу, для забезпечення стабільності та стійкості фінансової системи.

3.2.5. Боротьба з сек'юритизацією: Регуляторні підходи та інструменти

Для зменшення потенційних ризиків, пов'язаних із сек'юритизацією, та забезпечення стабільності фінансової системи у світі застосовуються різні регуляторні підходи та інструменти. Деякі з цих методів включають:

- Підвищення прозорості: Регулятори запровадили вимоги щодо підвищення рівня розкриття інформації та прозорості угод сек'юритизації, щоб допомогти інвесторам краще оцінити ризики, пов'язані з базовими активами та самими цінними паперами.
- Правила утримання ризиків: Фінансові установи, що беруть участь у сек'юритизації, зобов'язані утримувати частину кредитного ризику, пов'язаного із сек'юритизованими активами, узгоджуючи свої інтереси з інтересами інвесторів та просуваючи більш виражені стандарти андеррайтингу.
- Вимоги до капіталу: До фінансових установ, які володіють сек'юритизованими активами, особливо тими, що мають вищий профіль ризику, було встановлено вищі вимоги до капіталу, щоб забезпечити їм достатній запас капіталу для покриття потенційних збитків.
- Посилення контролю: Регулятори посилили контроль за фінансовими установами, що займаються сек'юритизацією, зосередивши увагу на практиках управління ризиками, стандартах андеррайтингу та потенційних системних ризиках.

3.2.6. Сек'юритизація в Україні

Хоча сек'юритизація не є настільки поширеною в Україні, як у деяких інших країнах, вона все ж таки використовується в окремих випадках, насамперед для сек'юритизації іпотечних кредитів та інших видів споживчих кредитів. Оскільки

фінансовий сектор України розвивається та еволюціонує, важливо контролювати та регулювати зростання сек'юритизації, щоб запобігти потенційним ризикам для стабільності банківської системи.

3.2.7. Рекомендації щодо регулювання сек'юритизації

Для забезпечення належного регулювання сек'юритизації в межах тіньової банківської системи, політики можуть розглянути наступні рекомендації:

- Розробити комплексну нормативно-правову базу: Створити чітку та всеохоплюючу нормативно-правову базу для сек'юритизації, яка б охоплювала всі аспекти процесу, включаючи вимоги до розкриття інформації, правила утримання ризиків, вимоги до капіталу та нагляд.
- Посилити практику управління ризиками: Заохочувати фінансові установи, що беруть участь у сек'юритизації, до впровадження надійних методів управління ризиками, включаючи суворі стандарти андеррайтингу, стрес-тестування та постійний моніторинг базових активів.
- Посилити координацію та співпрацю між регуляторами: Сприяти співпраці та координації між національними та міжнародними регуляторними органами з метою обміну інформацією, кращими практиками та досвідом, пов'язаними з регулюванням та наглядом за діяльністю з сек'юритизації.
- Сприяти підвищенню фінансової грамотності та освіти інвесторів: Підтримувати ініціативи з підвищення фінансової грамотності та освіти інвесторів, щоб допомогти інвесторам краще розуміти ризики, пов'язані з сек'юритизованими активами, та приймати більш обґрунтовані інвестиційні рішення.

Впроваджуючи ці рекомендації, політики можуть допомогти забезпечити належне регулювання та моніторинг сек'юритизації, що сприятиме стабільності та стійкості фінансової системи.

Отже, сек'юритизація є важливим методом у тіньовій банківській системі, який дозволяє фінансовим установам покращити свою ліквідність, передати ризики та надати інвесторам нові інвестиційні можливості. Вивчаючи процес сек'юритизації, його переваги та потенційні ризики, а також реальні приклади, такі як досвід Іспанії, ми можемо краще зрозуміти вплив цього методу на ліквідність банківських систем та його наслідки для фінансової стабільності.

3.3 Індикатори оцінки впливу тіньового банкінгу

Враховуючи важливість тіньової банківської діяльності у світовій фінансовій системі, надзвичайно важливо встановити ефективні показники та індикатори для оцінки її впливу, особливо на фінансову стабільність та ліквідність. Ці показники можуть надати цінну інформацію для політиків, регуляторів, фінансових установ та інвесторів, сприяючи прийняттю більш обґрунтованих рішень та стратегій управління ризиками.

1. Розмір тіньової банківської системи: Розмір тіньового банківського сектору по відношенню до традиційної банківської системи є важливим показником потенційного впливу тіньової банківської діяльності. Чим більша тіньова банківська система, тим більший її потенціал впливу на стабільність та ліквідність фінансової системи в цілому. Її розмір можна виміряти, оцінивши загальний обсяг активів, якими управляють небанківські фінансові установи, включаючи хедж-фонди, фонди грошового ринку та інші інвестиційні інструменти. Цей кількісний показник дає чітке уявлення про масштаби тіньового банкінгу, але важливо поєднувати його з якісним аналізом, який досліджує види діяльності, що здійснюються, та ризики, які їм притаманні. Розширення тіньового банківського сектору може свідчити про зростання потенційних ризиків для фінансової стабільності.

2. Взаємозв'язок з традиційною банківською системою: Ступінь взаємозв'язку між тіньовою банківською системою та традиційним банківським сектором є ще одним важливим показником. Його можна оцінити, проаналізувавши залежність банків від тіньових банківських установ і навпаки. Рівень взаємозв'язку між тіньовою банківською системою та традиційним банківським сектором може пролити світло на потенціал системного ризику. Високий ступінь взаємозв'язку означає, що фінансовий шок в одному секторі може легко поширитись на інший, що потенційно може спричинити ширшу фінансову кризу. Таку взаємозалежність можна оцінити, проаналізувавши обсяг і тип операцій між банками та тіньовими банківськими установами, включаючи кредитування, запозичення та торгівлю деривативами.
3. Трансформація строків погашення та ліквідності: Тіньова банківська діяльність часто пов'язана зі значною трансформацією строків погашення та ліквідності, що може створювати вразливість, якщо нею не управляти належним чином. Трансформація строків погашення відбувається, коли короткострокові зобов'язання використовуються для фінансування довгострокових активів, створюючи невідповідність, яка може призвести до дефіциту ліквідності. Індикатори в цій сфері можуть включати співвідношення короткострокових зобов'язань до довгострокових активів або частку неліквідних активів, які важко оцінити. Ці показники можуть дати уявлення про потенційні ризики ліквідності та фінансування в тіньовому банківському секторі.
4. Леверидж: Рівень левериджу в тіньовій банківській системі також може слугувати важливим індикатором. Леверидж у тіньовій банківській системі збільшує потенційні прибутки, але також збільшує потенційні збитки, тим самим підвищуючи ризик фінансової нестабільності. Суб'єкти тіньового банківського сектору часто використовують позикові кошти для фінансування своїх інвестицій, а це означає, що невелике зниження вартості цих інвестицій може призвести до значних втрат. Високий рівень боргового навантаження може збільшити потенційні збитки та підвищити ризик фінансової нестабільності. Цей показник можна виміряти співвідношенням боргу до власного капіталу

тіньових банківських установ або обсягом позикових коштів, використаних для фінансування купівлі активів.

5. Зростання кредитування та цін на активи: Швидке зростання кредитування та підвищення цін на активи в тіньовому банківському секторі може сигналізувати про потенційне нарощування ризиків. Прискорене зростання кредитування може свідчити про послаблення стандартів кредитування, що підвищує ризик дефолту. Аналогічно, швидке зростання цін на активи може сигналізувати про формування спекулятивних бульбашок, які можуть мати руйнівні наслідки, коли вони лопаються. Моніторинг цих тенденцій може допомогти виявити потенційні ризики на ранніх стадіях.
6. Регуляторний арбітраж: Рівень регуляторного арбітражу в тіньовій банківській діяльності також може бути показовим індикатором потенційних ризиків. Регуляторний арбітраж виникає тоді, коли суб'єкти використовують відмінності в регулюванні для досягнення вищих прибутків, часто шляхом перенесення діяльності в менш регульовані або нерегульовані сфери. Якщо значна частка тіньової банківської діяльності зумовлена таким арбітражем, це може свідчити про системний ризик і вказувати на необхідність регуляторних змін для забезпечення рівних правил гри.

Отже, ці індикатори можуть надати цінну інформацію про масштаби, взаємозв'язок, ризикованість та потенційний вплив тіньової банківської системи. Регулярно відстежуючи ці індикатори, політики та регулятори можуть краще зрозуміти еволюцію тіньової банківської системи, виявити нові ризики та вжити відповідних заходів для підтримання фінансової стабільності. Однак важливо зазначити, що ці індикатори слід розглядати не ізольовано, а як частину комплексного аналізу, що враховує ширший контекст і взаємодію у фінансовій системі [40].

ВИСНОВКИ

У світі фінансів, що стрімко розвивається, тіньова банківська система, хоч і є менш помітною для громадськості, виявилася силою значних масштабів і впливу. У ході цього дослідження ми заглибилися в складний і заплутаний світ тіньового банкінгу в Україні, його характеристики, роль в управлінні ліквідністю та взаємодію з традиційним банківським сектором. Висновки, отримані в результаті цього дослідження, дають комплексне розуміння динаміки між цими суб'єктами та їхнього впливу на ширшу фінансову екосистему в Україні.

Дослідження розпочалося з вивчення сутності та змісту тіньової банківської діяльності в Україні. Було виявлено, що тіньова банківська система складається з безлічі небанківських фінансових посередників, включаючи хедж-фонди, фонди прямих інвестицій та фонди грошового ринку. Ці суб'єкти діють поза межами традиційного банківського регулювання і беруть участь у процесах кредитного посередництва, подібних до тих, що здійснюють звичайні банки. Однак брак прозорості та нагляду, притаманний цим суб'єктам, створює унікальний набір ризиків для фінансової системи. Ми дослідили інституційні особливості тіньового банкінгу в Україні, виявивши унікальну структуру, на яку значною мірою впливають регуляторний ландшафт та економічні умови в країні.

Роль тіньового банкінгу в управлінні ліквідністю була в центрі уваги нашого аналізу. Дослідження показало, що тіньова банківська система відіграє вирішальну роль в управлінні ліквідністю в українському банківському секторі, часто виступаючи джерелом короткострокового фінансування для традиційних банків. Однак непрозорість і складність операцій у тіньовій банківській системі може призвести до системних ризиків і шоків ліквідності, особливо в періоди фінансових труднощів. Отже, розуміння механізму тіньової банківської діяльності є важливим для розробки ефективних стратегій управління ліквідністю та зниження системного ризику.

Проведено поглиблену оцінку інструментів Національного банку України для управління ліквідністю банківської системи. Дослідження показало, що, хоча ці інструменти були в основному ефективними за нормальних обставин, їх ефективність може бути скомпрометована в періоди фінансової турбулентності, особливо коли тіньова банківська діяльність стає джерелом нестабільності. Крім того, дослідження виявило потребу в більш деталізованих даних та кращих аналітичних інструментах для моніторингу та управління ризиками ліквідності, що виникають внаслідок тіньової банківської діяльності.

На мікроекономічному рівні було проаналізовано систему управління банківською ліквідністю, виявлено складний взаємозв'язок різних факторів, включаючи специфічні характеристики банків, ринкові умови та регуляторну політику. Дослідження показало, що банки в Україні можуть отримати вигоду від покращення практики управління ліквідністю, особливо у зв'язку з їхньою взаємодією з тіньовою банківською системою.

На основі результатів дослідження було запропоновано оптимізаційну модель управління ліквідністю в банківській системі України. Ця модель враховує аспекти, пов'язані з тіньовою банківською діяльністю, і має на меті забезпечити основу для більш ефективного управління ліквідністю в українському банківському секторі.

Крім того, дослідження заглибилося в оцінку тіньового банкінгу та методу сек'юритизації. Було виявлено, що сек'юритизація є поширеним методом тіньового банкінгу, який потенційно може посилити ризики ліквідності через свою складність та непрозорість. У дослідженні запропоновано декілька індикаторів для оцінки впливу тіньового банкінгу, що є потенційною дорожньою картою для майбутніх емпіричних досліджень у цій сфері.

Результати дослідження підкреслюють необхідність для регуляторів уважно стежити за діяльністю тіньової банківської системи та розробляти відповідні регуляторні заходи. Зростання та ускладнення тіньової банківської діяльності вимагає багатовекторного підходу до підтримки фінансової стабільності. Такий підхід може включати підвищення прозорості, покращення збору даних, розробку

надійних інструментів оцінки ризиків та посилення регуляторної співпраці на національному та міжнародному рівнях.

Насамкінець, дослідження тіньового банкінгу в Україні та його ролі в управлінні ліквідністю надало цінну інформацію про складнощі фінансової системи країни. Дослідження підкреслює важливість розуміння та управління ризиками, пов'язаними з тіньовою банківською діяльністю, оскільки вони мають значний вплив на фінансову стабільність. Висновки цього дослідження можуть допомогти політикам, регуляторам і практикам орієнтуватися в складному ландшафті тіньового банкінгу та управління ліквідністю, сприяючи тим самим підвищенню стійкості фінансової системи в Україні.

Дослідження досягло своєї основної мети - комплексного аналізу тіньової банківської системи в Україні та її ролі в управлінні ліквідністю, але окрім цього воно також відкриває кілька напрямків для подальших досліджень. Враховуючи динамічний характер тіньової банківської системи та її потенційні системні наслідки, продовження досліджень у цій сфері є вкрай необхідним. Майбутні дослідження можуть бути зосереджені на подальшому вдосконаленні запропонованої моделі оптимізації управління ліквідністю, проведенні емпіричного тестування запропонованих індикаторів для оцінки впливу тіньового банкінгу та вивченні потенційних переваг і ризиків нових тенденцій у тіньовому банкінгу, таких як зростання цифрових активів та інновацій у сфері фінтехнологій. Крім того, подальші дослідження можуть вивчити ефективність різних регуляторних підходів до тіньового банкінгу в різних юрисдикціях, що дасть цінну інформацію для розробки стратегії. Зокрема, порівняльні дослідження, зосереджені на країнах з подібним до України економічним та регуляторним середовищем, могли б запропонувати важливі рекомендації.

У все більш взаємопов'язаному світі фінансів розуміння тіньової банківської системи є не лише питанням академічного інтересу, але й життєвою необхідністю для забезпечення фінансової стабільності. Це дослідження сприяє такому розумінню, проливаючи світло на тонкощі тіньової банківської діяльності в Україні. Ми сподіваємося, що висновки та рекомендації, отримані в результаті цього

дослідження, стануть цінним ресурсом для політиків, регуляторів та практиків, допомагаючи їм у їхніх зусиллях щодо подолання складнощів та викликів, які створює тіньова банківська система.

Висвітлюючи тіньові куточки фінансової системи, ми можемо краще передбачити потенційні ризики, розробити ефективні регуляторні заходи і, зрештою, сприяти створенню більш стійкого та стабільного фінансового середовища. Оскільки тіньова банківська система продовжує розвиватися та адаптуватися, наше розуміння та регуляторні підходи також повинні змінюватися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] : положення від 28.08.2001р. № 368. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0841-01>.
2. Аналіз банківської діяльності [Текст]: підручник / Мін-во освіти і науки України, КНЕУ; ред. А. М. Герасимович. – 2-ге вид., без змін. - К.: КНЕУ, 2005. - 600 с.
3. Рудан В. Я. Розвиток тіньового банкінгу та його вплив на управління ліквідністю банківських систем. Економічний аналіз. 2015. Т. 21, № 1.
4. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків: навч. посіб. / О. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. Ст Сало. – Суми: Університетська книга, 2007. – 522 с.
5. Івасів І. Б. Ліквідність банку в умовах маркетингоорієнтованого менеджменту/І. Б. Івасів // Фінанси України. - 2003. - № 1. - С. 109-116.
6. Ковальчук, Т. Т. Ліквідність комерційних банків [Текст]: навч. посіб. / Т. Т. Ковальчук, М. М. Коваль. - К.: Знання, 1996. - 120 с.
7. Корнієнко, Т. Ліквідність комерційного банку: фактори, що впливають, методи управління / Т. Корнієнко // Фінансові ризики. – 2001. – № 3. – С. 51-54
8. Марущак М. В. Управління ліквідністю у банках України: стратегічний та операційний рівень / М. В. Марущак // Фінанси України. - 2009. - № 1. - С. 126 - 131.
9. Молчанов О. В. Теоретичні підходи до управління ліквідністю сучасних банків / О. В. Молчанов // Формування ринкових відносин в Україні. - 2006. - № 10. - С. 48-51.
10. Міщенко, В. Ліквідність банківської системи: економічна сутність, структура та методологічний підхід до аналізу [Текст] / В. Міщенко, О. Сомік // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 11. – С. 6-9.
11. Панова Г. С. Аналіз фінансового стану комерційного банку/Г. С. Панова. - М.: Фінанси та статистика, 1996. - 270 с.
12. Поморіна, М.А. Про деякі підходи до управління банківською ліквідністю [Текст]/М. А. Поморіна// Банківська справа. – 2001. – №9. – С. 5-11.

13. Принципи ефективного управління ліквідністю у банківських установах [Електронний ресурс] : Базельський Комітет з Банківського Нагляду. – 2000. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Risks/06.pdf.
14. Ребрик Ю. С. Рання діагностика кризи ліквідності як інструмент попередження кризових явищ у банку / Ю. С. Ребрик // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. - Харків: ХІБС УБС НБУ, 2010. - Випуск 2 (9). - С. 70-78.
15. Ребрик, Ю. С. Фактори ліквідності банку та механізм їх впливу / Ю.С. Ребрик // Міжнародна банківська конкуренція: теорія та практика: зб. тез дод. Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 травня 2010 р.): у 2т. / ДНВЗ «УАБС НБУ». – Суми. ДНВЗ «УАБС НБУ», 2010. – Т.2 – С.148-150.
16. Роуз, П. С. Банківський менеджмент [Текст]: навч. посіб. / П. С. Роуз; Пров. з англ. – Справа Лтд. - М.: Справа Лтд., 1997. - 768 с.
17. Рябіченко, Д. О. Ліквідність банків у сучасних умовах: макроекономічний огляд [Текст] / Д. О. Рябіченко, Г. Ю. Калюжна // Молодіжний науковий вісник УАБС. – 2012. – № 1. – С. 96-109.
18. Сало, І.В. Фінансовий менеджмент у банку [Текст]/І. В. Сало, О. А. Криклій. - Навч. посіб. – Університетська книга: Суми, 2007. – 314 с.
29. Серпенінова Ю. С. Фінансовий механізм управління ліквідністю банку : дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Фінанси, гроші та кредит» / Ю. С. Серпенінова. - Суми, 2010. - 189 с.
20. Серпенінова, Ю. С. Фактори, що впливають на ліквідність банку [Текст] / Ю. С. Серпенінова // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України: погляд у майбутнє : збірник наукових праць / Українська академія банківської справи Національного банку України. - Суми, 2009. - С. 354-359.
21. Сінкі Дж., мол. Управління фінансами у комерційних банках / Дж. Ф. Сінкі, мл. ; пров. з англ. 4-го вид. - М.: Gatallaxy, 1994. - 937 с.
22. Терещенко О. Внутрішній аудит та контролінг ризиків у системі ризик-менеджменту / Олег Терещенко // Вісник Національного банку України. - 2005. - № 7. - С. 45-49.

23. Фінансовий механізм управління ліквідністю банку [Текст]: монографія / [І. М. Бурденко, Є. Є. Дмитрієв, Ю. С. Ребрик, Ю. С. Серпенінова]; за заг. ред. Ю. С. Серпенінової. – Суми: Університетська книга, 2011. – 136 с.
24. Хіміч, Н. О. Управління ліквідністю комерційних банків України в умовах нестабільності фінансових ринків [Текст] / Н.О. Хіміч // Регіональна економіка.- 2008.- №3.- с. 76-83.
25. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа / Вовчак О.Д., Руцишин Н.М., Андрейків Т.Я. – К: Знання, 2008. – 564 с.
26. Вожжов А. П. Процессы трансформации банковских ресурсов : Моногр. / А. П. Вожжов; Севастоп. нац. техн. ун-т. – Севастополь : Изд-во СевНТУ, 2006. – 339 с.
27. Безвух С. В. Ліквідність банку: сутність та фактори впливу / С. В. Безвух // Ефективна економіка. - 2015. - № 12 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2015/48.pdf.
28. Гриньова, В.М. Управління ліквідністю банківської системи на етапі фінансової кризи (Текст) / В.М. Гриньова, О.М. Колодізєв // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції. (21-22 травня 2009 р.) у 2-х т. - Суми, 2009. - Т.1. - С. 144-146.
29. Гальчинський А. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. / А. Гальчинський. – Київ: Основи, 1998. – 415 с.
30. Галяева Л. Е. Инновации в системе управления ликвидностью кредитных организаций / Л. Е. Галяева // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – No 1. – С. 209-217.
31. Галяева Л.Е. Когерентное управление ликвидностью предприятия и кредитной организации / Л.Е. Галяева // Управление финансовыми рисками. – 2012. – No 4 (32). – С. 246-253.
32. Грей С., Телбот Н. Денежно-кредитные операции / Центр исследований деятельности центральных банков Английского банка. – Лондон. – 2006. – 96 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// www.bankofengland.co.uk.

33. Гроші та кредит: Підручник. — 3-тє вид., перероб. і доп. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. — К.: КНЕУ, 2002. — 598 с.
34. Грошово-кредитне регулювання у механізмі забезпечення макроекономічної стабілізації і ефективності функціонування банківської системи України [Текст]: монографія / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. — Тернопіль: ТНЕУ, 2014. — 530 с.
3. Дарон Аджемоглу, Джеймс Робінсон. Чому нації занепадають /Пер. з англ. О. Дем'янчука. — К.: Наш Формат, 2016. — 472 с.
35. Дзюблюк О. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки. — К.: Поліграф-книга, 2000.— 520 с.
36. Дзюблюк О. Управління ліквідністю комерційного банку // Вісник НБУ. — 2007. — No 5. — С. 39–45. 2
37. Дзюблюк О.В. Банківська криза в Україні та перспективи відновлення ефективного функціонування вітчизняної банківської системи / О.В. Дзюблюк, В.Я. Рудан / Криза банківської системи: причини і шлях виходу // матеріали науково-практичної конференції, м. Київ, 10 червня 2015 року / Асоціація українських банків ; Університет банківської справи НБУ (м. Київ) ; відп. ред. С. М. Аржевітін. — К. : УБС НБУ, 2015. — С. 55-60 с.
38. Дзюблюк О.В. Оптимізація грошово-кредитної політики в контексті управління ліквідністю банківської системи України / О.В. Дзюблюк, В.Я. Рудан // Банківська справа, «Знання», No4-5(136). — С. 3-20.
39. Дзюблюк, О. Стратегія монетарної політики Національного банку України та її вплив на економічний розвиток / О. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. — 2008. — No 1. — С. 8-16.
40. Shadow banking / Z. Pozsar et al. *FRBNY economic policy review*. 2013. URL: <https://www.newyorkfed.org/medialibrary/media/research/epr/2013/0713adri.pdf>

ID користувача:
100005720

Кількість сторінок: 66 Кількість слів: 12768 Кількість символів: 103096 Розмір файлу: 308.56 KB ID файлу: 1014809843

Найбільша схожість: 18.2% з Інтернет-джерелом (<http://elar.khmnu.edu.ua/bitstream/123456789/4442/1/%D0%91%D0%>

14% Джерела з Бібліотеки 324 Сторінка 69

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

Немає вилучених джерел